

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

**Poskytování rozvojové pomoci: aktivity mezinárodních organizací
a České republiky**

**Providing the development assistance: the activities of international
organizations and the Czech Republic**

Jitka PTÁČNÍKOVÁ

Plzeň 2013

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta ekonomická
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jitka PTÁČNÍKOVÁ**
Osobní číslo: **K09B0315P**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management obchodních činností**
Název tématu: **Poskytování rozvojové pomoci: aktivity mezinárodních organizací a České republiky**
Zadávací katedra: **Katedra marketingu, obchodu a služeb**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Definujte termín "rozvojová pomoc" a charakterizujte formy rozvojové pomoci.
2. Charakterizujte a zhodnoťte zapojení mezinárodních organizací do rozvojové pomoci.
3. Popište rozvojovou pomoc poskytovanou Evropskou unií a Českou republikou.
4. Zhodnoťte dosavadní úspěšnost realizované rozvojové pomoci.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: 40 - 60

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- **COLLIER, Paul.** *The bottom billion: why the poorest countries are failing and what can be done about it.* Oxford: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-537463-6.
- **EASTERLY, William Russel.** *Břímě bílého muže: Proč pomoc Západu třetímu světu selhává?* Praha: Nakladatelství Academia, 2010. ISBN 978-80-200-1776-5.
- **FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta.** *Evropská unie.* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. ISBN 978-80-7325-180-2.
- **WAISOVÁ, Šárka.** *Ve stínu modernity: perspektivy a problémy rozvoje.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-54-7.

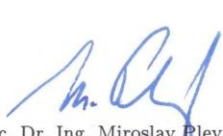
Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Hana Kunešová

Katedra marketingu, obchodu a služeb

Datum zadání bakalářské práce: 31. října 2012

Termín odevzdání bakalářské práce: 3. května 2013

Doc. Dr. Ing. Miroslav Plevný
děkan

Doc. Ing. Petr Cimler, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 31. října 2012

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Poskytování rozvojové pomoci: aktivity mezinárodních organizací a České republiky“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Plzni, dne 25. dubna 2013

.....
podpis autora

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Haně Kunešové, vedoucí mé bakalářské práce, za rady, věcné připomínky a odbornou pomoc. Poděkování patří i mé rodině, která mě podporovala během celého vysokoškolského studia.

Obsah

Úvod.....	6
1 Rozvojová pomoc: definice a související pojmy	8
1.1 Definice pojmu rozvoj.....	8
1.2 Rozlišení humanitární a rozvojové pomoci.....	9
1.3 Počátky rozvojové pomoci, podnět k jejímu poskytování a současná forma rozvojové spolupráce	10
2 Vybrané mezinárodní organizace s rozvojovou agendou	12
2.1 Rozvojová činnost Organizace spojených národů	12
2.1.1 Hospodářská a sociální rada OSN (ECOSOC).....	13
2.1.2 Rozvojový program OSN	14
2.2 Mezinárodní ekonomické organizace a rozvoj	14
2.2.1 Mezinárodní měnový fond (MMF).....	14
2.2.2 Skupina Světové banky.....	17
2.2.3 Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD)	18
2.2.4 Světová obchodní organizace (WTO).....	19
3 Rozvojová činnost mezinárodních nevládních organizací.....	21
3.1 Koncept rozvojové pomoci NGOs	21
3.2 Výhody a nevýhody poskytování rozvojové pomoci NGOs.....	21
4 Rozvojová pomoc poskytovaná Evropskou unií	23
4.1 Smluvní úprava rozvojové pomoci poskytované EU.....	23
4.2 Management rozvojové pomoci EU.....	24
5 Strategie rozvojové pomoci České republiky	30
5.1 Česká republika jako poskytovatel rozvojové pomoci.....	30
5.2 Současná strategie ČR v poskytování rozvojové pomoci: strategie prioritních zemí.....	32
5.2.1 Bilaterální rozvojová spolupráce	32
5.2.2 Multilaterální rozvojová spolupráce	33
6 Úspěšnost současné mezinárodní rozvojové pomoci z ekonomické perspektivy... 37	
6.1 Strukturální problémy současné podoby rozvojové pomoci.....	37
6.1.1 Negativní účinky rozvojové spolupráce: důsledek teorie modernizace?..	37
6.1.2 Principiální kritika rozvojové pomoci: William Easterly	37
6.1.3 Vnímání rozvojové pomoci rozvojovými zeměmi je výhradně pozitivní?...	40
6.2 Úspěšnost ekonomických výsledků rozvojové pomoci Evropské unie a České republiky	41
7 Závěr	52
Seznam tabulek	54
Seznam obrázků.....	54
Seznam zkratk	55
Seznam literatury	57

Úvod

Rozdělení světa na Východ a Západ je dnes již překonané a více se hovoří o rozdělení na bohatý Sever a chudý Jih. Téma rozvojové pomoci se dostává hodně do povědomí odborné i laické veřejnosti od 60. let 20. století, ale právě až od konce studené války se už o něm uvažuje daleko méně politicky. Hlavně v Evropě vítězí altruistický přístup. Důvodem poskytování rozvojové pomoci je mimo jiné morální potřeba. Ráda bych zhodnotila, zda je tento přístup správný, jestli tato rozvojová pomoc skutečně přispívá k tomu, k čemu je určena, tj. k rozvoji. Výběr Evropské unie (EU) a České republiky (ČR) je podmíněn tím, že tito političtí aktéři jsou nejbližší mému prostředí a chápání. Díky tomu se cítím být nejzpůsobilější k objektivnímu zhodnocení jejich rozvojového působení. Důležitou roli zde hraje i dostupnost informací.

K rozvojové pomoci přistupují dárci výrazně etnocentricky, domnívají se, že je dobré zavést demokracii dle západních společností do méně vyspělých zemí. Prostředky věnované na zahraniční pomoc se mnohdy ani nedostanou tam, kam mají, a často dobře míněná pomoc rozvojovým zemím vede k likvidaci místních podniků. Cílem práce je zhodnotit dosavadní úspěšnost realizace rozvojové pomoci tak, že se na tuto problematiku podívám z výchozího bodu uvědomění si jejich strukturálních problémů.

Základním předpokladem mé práce je, že důsledky rozvojové pomoci nemusí být pouze pozitivní, souvisejí s nimi mnohá negativa a já nemám zájem k této problematice přistupovat idealisticky. Kladu si následující výzkumné otázky: Lze za rozvojovou pomoc považovat jakékoli poskytování materiálních statků méně ekonomicky vyspělým zemím? Je aktuální strategie poskytování rozvojové pomoci Evropské unie a České republiky prospěšná? Chápou rozvojové země rozvojovou pomoc výhradně pozitivně?

Práci dělím do šesti kapitol. V první části práce definuji pojem rozvoj a zdůrazňuji rozdíl mezi pojmy humanitární a rozvojová pomoc. Dále se zmiňuji o základních předpokladech mezinárodní rozvojové pomoci. V druhé kapitole se věnuji mezinárodním vládním organizacím s rozvojovou agendou, tzn. Organizaci spojených národů (OSN), Mezinárodnímu měnovému fondu (MMF), Světové bance (WB), Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a Světové obchodní organizaci (WTO). Následující kapitola je zaměřena na koncept pomoci mezinárodních nevládních organizací (NGOs) a výhody a nevýhody jejího poskytování.

Ve čtvrté kapitole píší o rozvojové pomoci poskytované Evropskou unií. Od stručného popisu smluvní úpravy postupují k pojednání o konkrétních oblastech pomoci. Bude představen koncept *good governance*. Naopak bude vynechána konvergenční politika EU, která je důležitá pro vnitřní rozvoj EU, nikoli však pro rozvojové země v pravém slova smyslu. Následující kapitola se věnuje rozvojové pomoci České republiky a její současné strategii preferenčních zemí. Šestá kapitola již hodnotí rozvojovou spolupráci z ekonomické perspektivy. V první části vymezím určité strukturální problémy současné podoby rozvojové pomoci, její negativní účinky a nastíním její kritiku dle Williama Easterlyho. Ve druhé části šesté kapitoly se věnuji především analýze dat, provádím evaluaci výsledků rozvojové pomoci Evropské unie a České republiky. V závěru stručně shrnuji poznatky a ověřuji platnost předpokladů.

Práci metodicky pojmu jako strukturálně-funkcionální analýzu a budu postupovat od operacionalizace klíčových pojmů souvisejících s problematikou rozvoje a rozvojové pomoci přes rešerši a sběr dat o tom, jací aktéři komu poskytují jakou rozvojovou pomoc, jakým způsobem a jak je strukturována. Získaná data se potom pokusím analyzovat takovým způsobem, abych byla schopna odpovědět na vytyčené otázky. Analytická část práce bude zaměřena spíše kvalitativně.

V první a páté kapitole a v první části šesté kapitoly jsem využila především odbornou literaturu v tištěné podobě, která mi poskytla dostatek informací k definování důležitých pojmů. Mezi významné knihy pro mou práci řadím sborník textů *Ve stínu modernity – Perspektivy a problémy rozvoje* od Šárky Waisové a kolektivu (2005). K vytvoření základního pohledu na rozvojovou pomoc mi zejména pomohla kniha Williama Easterlyho *Břímě bílého muže: Proč pomoc Západu třetímu světu selhává* (2010). K ostatním kapitolám používám zdrojů především elektronických, a to zejména oficiálních internetových stránek jednotlivých agentur, mezinárodních organizací a Evropské unie. V šesté kapitole dominují statistiky získané z webových stran agentur a Evropské komise.

1 Rozvojová pomoc: definice a související pojmy

1.1 Definice pojmu rozvoj

Rozvoj je obecně považován za pozitivní změnu, změnu k lepšímu, pokrok či modernizaci. V minulosti mu byly přisuzovány různé významy například z hlediska sociálního vývoje, kapitalismu nebo kolonialismu (Zíková, 2005, s. 50-52). Východisko však pochází z biologie. Podle Estevy „rozvoj popisuje proces, kterým se předmět či organizmus přetváří, dokud nedosáhne jeho přírodní, kompletní, plnohodnotné formy. Metaforicky lze tento termín použít pro růst rostlin a zvířat, které dosáhnou svého genetického potenciálu a právě díky této metafoře je možné ukázat cíle rozvoje a následně i jeho programu“ (Esteva, 2003, s. 8). V tomto významu je rozvoj zráním nebo průběhem dospívání až do okamžiku, kdy je tento proces dokončen.

„Rozvoj lze definovat jako pozitivní změnu v určité společnosti, která byla více či méně záměrně podnícena či způsobena v rámci daného státu nebo ze zahraničí, často vládními či nevládními aktéry.“ (Horký 2011, s. 262). Zde autor naznačuje, že rozvoj v zemi bývá do značné míry ovlivněn zásahy někým zvenčí.

Známý Macmillanův výkladový slovník definuje pojem „rozvoj“ jako „změnu, růst či zlepšení v čase nebo z hlediska ekonomie jako proces zlepšení ekonomiky země či regionu vlivem růstu ekonomické aktivity.“ (Macmillan Dictionary, 2013)

Strnadová odmítá názor, že rozvoj v zemi nastává až se získáním určitého kapitálu. Tvrdí, že na rozvoj je třeba se dívat komplexněji než jako na akumulaci peněz, a to jako na „dosažení spravedlivého, inkluzivního a rovnoprávného mezinárodního i vnitrostátního uspořádání“ (Strnadová, 2005, s. 73). Tím se dostáváme od peněz až k dobrému vládnutí a do oblasti politiky.

Ondřej Horký dobře konstatoval, že na otázku „Co je to rozvoj?“ jinak odpoví zainteresovaná osoba v rozvojových intervencích, jinak ti, co se na rozvoji podílejí, a jinak ti, kteří se o něj pouze zajímají v rámci studia. Lze na něj pohlédnout i tak jednoduše, jako na proces zredukování chudoby. (Horký, 2011, s. 262)

Collier píše ve své knize, že „Rozvoj je o poskytnutí naděje obyčejným lidem, aby mohli doufat v to, že jejich děti budou žít ve společnosti, která dostihla zbytek světa. Zkusme jim tuto naději vzít a chytrí lidé nevloží svou energii do rozvoje své společnosti, ale do útěku z ní.“(Collier, 2007, s. 12). Tento názor a zároveň definici hodnotím

kladně, především kvůli slovu „naděje“, a zároveň potvrzuje fakt, že pod slovem „rozvoj“ si může každý představit něco jiného.

Všechny uvedené definice vykazují určité společné znaky, a to zejména v proměnných čas a kvalita. Je tedy zřejmé, co znamená rozvoj. Ale k čemu směřuje? Co je to ta plnohodnotná podoba? Je to snad zavedení demokracie, ekonomický růst, vymýcení chudoby či něco jiného? Právě v tom se názory autorů liší.

1.2 Rozlišení humanitární a rozvojové pomoci

V literatuře se nejčastěji setkáváme s následujícími pojmy: rozvojová spolupráce, rozvojová pomoc, zahraniční pomoc, hospodářská pomoc, humanitární pomoc a další. V ekonomické teorii existuje mnoho pojmů, které se v rámci tohoto tématu zaměňují. Rozvojová spolupráce směřuje k trvale udržitelnému rozvoji¹ a jde o obecnou spolupráci mezi rozvojovými a rozvinutými zeměmi. Nejde tedy pouze o ekonomickou oblast a rozvojová pomoc by tak byla jen součástí rozvojové spolupráce. Často jsou termíny používány jako synonyma, stejně tak se zaměňují s pomocí hospodářskou, což nepovažuji za chybu. Právě pojem „spolupráce“ začíná být v posledních letech preferován, protože dřívější pojem „pomoc“ evokoval dojem, že donor je oproti příjemci v postavení toho lepšího, inteligentnějšího, vyspělejšího, který poskytuje příjemci milosrdenství. To má velký symbolický význam, protože příjemce není staven do role toho podřadného. Namísto pojmů donor a akceptant se používá termín „rozvojová partnerství“, což sice lépe zní, ale problém zůstává stejný. Větší potíž vidím v nerozlišení pojmů rozvojové a humanitární pomoci. Zahraniční pomoc lze totiž rozdělit právě na tyto dva typy pomoci – rozvojovou a humanitární. (Halaxa a Němečková, 2009, s. 304-306; Zíková, 2005, s. 67; Horký, 2011, s. 267)

Rozvojová pomoc představuje transfer kapitálu z veřejných financí formou půjček či jinou formou (př. granty, zvýhodněné celní sazby) do rozvojových zemí. Tento kapitál nemá komerční určení a půjčky jsou poskytovány za koncesionálních podmínek. Pomoc je poskytována s dlouhodobým záměrem. (Halaxa a Němečková, 2009, s. 305- 306)

¹ Trvale udržitelný rozvoj – byl poprvé definován Světovou komisí pro životní prostředí a rozvoj v roce 1987 jako „rozvoj, který naplní potřeby současné generace, aniž by ohrozil možnosti naplnit potřeby generací příštích“. V současnosti se hovoří spíše o „udržitelném rozvoji“, a to vzhledem k přesnějšímu překladu anglického výrazu „sustainable development“. Zabývá se oblastí ekonomickou, sociální a environmentální, výzkumem, vývojem a vzděláváním, evropským a mezinárodním kontextem a správou věcí veřejných. (Jeníček, 2010, s. 6-10)

Často se používá rozlišení rozvojové pomoci na Oficiální rozvojovou pomoc (ODA) a Oficiální pomoc (OA). Rozdíl je především v tom, komu je pomoc určena. ODA má směřovat nejméně rozvinutým zemím, OA transformujícím se zemím z hlediska politického či ekonomického (Waisová, 2005, s. 333-334). Výbor pro rozvojovou pomoc (DAC) formuloval definici Oficiální rozvojové pomoci takto: „*ODA je pomoc, která je poskytována zemím uvedeným v seznamu DAC jako její příjemci, oficiálními agenturami, zahrnující národní a místní vlády nebo jejich orgány veřejné správy. Veškeré transakce jsou prováděny s hlavním cílem o podporu ekonomického rozvoje a blahobytu rozvojových zemí, mají povahu nekomerčního spolufinancování a zahrnují složku grantu v minimální výši 25 %.*“ (Development Cooperation Directorate a Development Assistance Committee, 2001)

Humanitární pomoc je zpravidla krátkodobá intervence, která má pomoci lidem zasaženým humanitární krizí (tj. nepředvídatelnou událostí jako je například přírodní katastrofa). Jejím smyslem je překonání tíživé situace a záchrana lidských životů. Na rozdíl od rozvojové pomoci může být poskytnuta i zemím vyspělým zasaženým katastrofou. (Halaxa a Němečková, 2009, s. 306; Pechová a Opršal, 2011, s. 104)

1.3 Počátky rozvojové pomoci, podnět k jejímu poskytování a současná forma rozvojové spolupráce

Nápad poskytovat rozvojovou pomoc lze datovat již do 19. století, kdy byli dárci především velké koloniální velmoci, které zasílaly množství finančních a materiálních prostředků do zemí, ve kterých se schylovalo k nepokojům z důvodu špatné sociální situace. V tomto období však byl zájem o snižování chudoby zřídka hlavním motivem zasílání prostředků, šlo spíše o zájem pragmatický. Pomoc často doprovázel tlak k industrializaci a modernizaci země. Pohled na rozvojovou pomoc se změnil až v období po 2. světové válce a v období dekolonizace. Jedním z prvních projektů byl Marshallův plán pomoci západní Evropě při rekonstrukci zemí po válce. Záměrem bylo především obnovení ekonomického růstu v těchto oblastech, nerespektovaly se ale lokální zájmy příjemců pomoci. V 50. a 60. letech se rozvojová pomoc zařazovala do oficiální zahraniční politiky mnoha států a rozvoj byl považován za něco, co je nutné prosazovat v rozvojových zemích, protože samovolně k němu nedochází. V tomto období vzniklo mnoho institucí a agentur, které se snažily realizovat své rozvojové programy. O nich píšu podrobněji v následujících kapitolách. Pohled na rozvojovou

pomoc se v letech měnil a mezinárodní organizace se poučovaly ze svých chyb a neúspěchů. (Dušková a Waisová, 2005, s. 317-329)

Aktuální ODA se dle charakteru jejího poskytovatele dělí na dva typy spolupráce, tj. bilaterální a multilaterální. Bilaterální neboli dvoustranná zahraniční rozvojová spolupráce je realizována mezi dvěma konkrétními státy a jejím prostřednictvím tyto země upevňují a posilují vzájemné vztahy, které mohou v budoucnu vést k ekonomické či bezpečnostní spolupráci. Velké státy často realizují bilaterální pomoc, mnohdy však sledují spíše vlastní zájmy než zájmy rozvojové země. Multilaterální čili mnohostranná zahraniční rozvojová spolupráce je uskutečňována vládními či nevládními mezinárodními organizacemi. Na rozsáhlejších projektech multilaterální ODA kooperuje větší množství států. Tento typ pomoci využívají často menší dárci, jejichž zájem v tomto případě není politický. (Dušková a Waisová, 2005, s. 315-316)

Na Summitu milénia v rámci Deklarace tisíciletí Organizace spojených národů byly schváleny Rozvojové cíle tisíciletí (MDGs). Deklaraci podepsalo 189 států. MDGs zahrnují osm cílů, které se ještě člení na jednotlivé úkoly, přičemž většina těchto úkolů má být vyřešena do roku 2015. MDGs jsou definovány takto:

- 1) vymýtit extrémní chudobu a hlad
- 2) dosáhnout univerzálního základního vzdělání
- 3) prosazovat rovnost pohlaví a posilovat postavení žen
- 4) snížit dětskou úmrtnost
- 5) zlepšit zdraví matek
- 6) bojovat proti HIV/AIDS, malárii a dalším nemocem
- 7) zajistit udržitelný stav životního prostředí
- 8) vybudovat globální partnerství pro rozvoj. (United Nations, 2010)

2 Vybrané mezinárodní organizace s rozvojovou agendou

2.1 Rozvojová činnost Organizace spojených národů

V roce 1945 byla založena Organizace spojených národů podpisem Charty OSN za účelem udržení světového míru a mezinárodní bezpečnosti, rozvoje přátelských vztahů mezi národy a podpory sociálního vývoje a lepší životní úrovně a lidských práv v 51 zakládajících státech. V současné době má 193 členů a věnuje se mnoha dalším tématům. Hlavní účel jejího fungování je ale obdobný dosud. Chce světový mír, dosáhnout vzájemné spolupráce národů na odstraňování chudoby, hladu a negramotnosti a jejich zasazení o respektování lidských práv a svobod. Je pro ni důležité být mezinárodní organizací, která národům pomůže v dosažení těchto jmenovaných cílů (United Nations, 2013a; United Nations, 2013b; United Nations, 2013c). V rámci OSN působí mnoho rozvojových agentur a fondů. Mezi hlavní se řadí Konference spojených národů o obchodu a rozvoji (UNCTAD), která působí jako vrcholný orgán Valného shromáždění OSN. UNCTAD byla založena v roce 1964 a propaguje integraci rozvojových zemí do světové ekonomiky. Hlavními cíli konference jsou poskytovat těmto rozvojovým zemím pomocnou ruku při zvyšování životních standardů obchodem, investicemi, financemi a technologiemi a informovat je o zásadních tématech prostřednictvím různých zpráv a konferencí (UNCTAD, 2012a). Dalšími jsou Rozvojový fond OSN pro ženy (UNIFEM), jehož cílem je dosažení rovnoprávnosti pohlaví a zlepšení politického, ekonomického i společenského postavení žen, Populační fond OSN (UNFPA) je největší mezinárodně financovaný zdroj rozvojové pomoci v oblasti populace, jímž OSN poskytuje poradenství a péči v oblasti zdraví a plánování rodiny. Důležitými orgány, které získaly Nobelovu cenu míru, jsou Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) a Dětský fond OSN (UNICEF). UNHCR poskytuje mezinárodní ochranu uprchlíkům a zajišťuje dodržování jejich lidských práv, UNICEF zajišťuje, aby byly děti očkovány proti běžným dětským nemocem a předešlo se nákaze AIDS. Také usiluje o to, aby se dětem dostávalo dostatečné výživy. (OSN, 2005a; OSN, 2005b; OSN, 2005c; OSN, 2005d)

OSN definovala „Nejméně rozvinuté země“ (LDCs) v roce 1971 jako kategorii států, které jsou považovány za značně znevýhodněné v jejich rozvojovém procesu a musí čelit většímu riziku, že nevyvážnou z chudoby, než ostatní státy. Těmto státům je třeba věnovat mnohem větší pozornost. Konference zabývající se těmito zeměmi pořádá

UNCTAD a vydává pravidelné publikace, které zaznamenávají ustanovená kritéria zařazení zemí mezi LDCs a také jejich strukturální problémy. Kritéria jsou následující:

1. nízký příjem - hrubý národní produkt se v průměru za poslední 3 roky pohybuje pod hranicí 992 amerických dolarů na hlavu,
2. slabá lidská aktiva – měřeno na základě tzv. Human Assets Indexu, který zobrazuje výživu dle kalorií na hlavu, zdraví podle míry úmrtí dětí, vzdělání měřené mírou gramotnosti dospělých a počtu zapsaných dětí na střední školy,
3. ekonomická zranitelnost – měřená Economic Vulnerability Indexem, který reflektuje přírodní (nestabilita zemědělské produkce, oběti přírodních katastrof) a obchodní šoky (nestabilita exportu), fyzické vystavení populace šokům, vystavení ekonomiky šokům (podíle zemědělství, lesnictví a rybnářství na HDP a koncentraci exportu zboží), velikost populace, nepřístupnost vlády. (UNCTAD, 2012c)

V roce 2012 vydala UNCTAD publikaci o LCDs, v níž byly označeny za nejméně rozvinuté tyto země: Afghánistán, Angola, Bangladéš, Benin, Bhútán, Burkina Faso, Burundi, Kambodža, Středoafriická republika, Čad, Komory, Demokratická republika Kongo, Džibutsko, Eritrea, Etiopie, Gambie, Guinea, Rovnicková Guinea, Haiti, Jemen, Kiribati, Laos, Lesotho, Libérie, Madagaskar, Malawi, Mali, Mauritánie, Mosambik, Myanmar, Nepál, Niger, Rwanda, Samoa, Svatý Tomáš a Princův ostrov, Senegal, Sierra Leone, Somálsko, Súdán, Šalamounovy ostrovy, Tanzanie, Togo, Tuvalu, Uganda, Vanuatu, Východní Timor a Zambie. (UNCTAD, 2012c)

Tyto země pak získávají speciální podporu, která jim pomůže snížit konkurenční nevýhody a podpoří rozvoj jejich infrastruktury, lidských zdrojů atd. Nejvíce probíhá spolupráce v oblasti multilaterálního obchodního systému, financování za speciálních příznivých podmínek a v oblasti technické asistence. (UNCTAD, 2012b)

2.1.1 Hospodářská a sociální rada OSN (ECOSOC)

ECOSOC je hlavním orgánem pro koordinaci činnosti systému organizací OSN v oblastech jejich hospodářské, sociální a environmentální činnosti. Je místem, kde se diskutují tyto záležitosti a navrhují se doporučení. ECOSOC zodpovídá za 70 % lidských a finančních zdrojů celé OSN. Každoročně se rada schází s akademiky, obchodníky, reprezentanty neziskových organizací a dalšími důležitými zástupci

organizací, diskutuje na vybraná témata z MDGs a soustředí se na rozvojové změny v různých oblastech, např. zaměstnanosti, vzdělání, zdraví atd. (ECOSOC, nedatováno)

2.1.2 Rozvojový program OSN

V roce 1966 vznikl Rozvojový program OSN (UNDP), zasazoval se především v oblasti technické pomoci. Dnes koordinuje aktivity ve prospěch naplnění MDGs a usiluje o změny a výměnu informací, zkušeností a zdrojů mezi státy. Svou činnost zaměřuje především na pomoc jednotlivým zemím v budování demokratických systémů, omezování chudoby, prevenci krizí a při odstraňování jejích následků, dále se zabývá otázkami energetiky a životního prostředí, problematikou HIV/AIDS a jiných vážných nemocí a poskytuje informace a rady v oblasti rozvoje. Jeho financování závisí na dobrovolných příspěvcích členů programu. Spolupracuje s řadou mezinárodních finančních institucí i dalšími organizacemi OSN. UNDP spravuje Kapitálový fond OSN, který se zaměřuje na mikrofinancování nejchudších zemí světa, UNIFEM a Program dobrovolníků OSN. Zároveň je v rámci OSN největším poskytovatelem grantů. UNDP každoročně vydává Zprávu o lidském rozvoji, která vykazuje výsledky rozvoje pomocí výpočtu různých indexů, a také jsou v ní uvedeny prognózy budoucího vývoje. (Šafaříková, 2011, s. 281-283)

2.2 Mezinárodní ekonomické organizace a rozvoj

2.2.1 Mezinárodní měnový fond (MMF)

O založení MMF bylo rozhodnuto v Bretton Woods v roce 1944. Tato mezinárodní instituce měla vytvořit stabilnější mezinárodní ekonomický systém, aby bylo možné předejít opakování hospodářských politik, které vedly ke Světové hospodářské krizi². MMF oficiálně vznikl v prosinci 1945 a činnost zahájil 1. března 1947. V té době měl 29 členských zemí. Dnes má již 188 členů. (MMFa, nedatováno; MMF, 2012a)

² Světová hospodářská krize – Krize byla odstartována v roce 1929 na newyorské burze. Tato krize těžce zasáhla i Evropu. Důsledkem byla mimo jiné vysoká nezaměstnanost a hluboký propad trhu. (ČT24, 2011)

Hlavní cíle a účel MMF jsou stanoveny v Dohodě o MMF:

- „1. Podporovat mezinárodní měnovou spolupráci prostřednictvím stálé instituce, která poskytuje konzultace a spolupráci v mezinárodních měnových otázkách.
2. Uspříchnovat expanzi a vyrovnaný růst mezinárodního obchodu a tím přispívat k podpoře a udržování vysokého stupně zaměstnanosti a reálného důchodu a k rozvoji výrobních zdrojů všech členů.
3. Podporovat stabilitu kurzu, udržovat řádné dohody směny mezi členy a vyhnout se konkurenčnímu znehodnocení měny.
4. Být nápomocný při ustanovení mnohostranného systému plateb u běžných transakcí mezi členy a při eliminaci devizových omezení, které jsou překážkou v rozvoji světového obchodu.
5. Dodávat důvěru členům tím, že zdroje fondu jim budou dočasně dostupné v případě problémů s platební bilancí.
6. V souladu s body 1 – 5 by měl fond zkrátit trvání a zmírňovat nerovnováhu v mezinárodních platebních bilancích členů.“ (MMF, 2011)

V roce 1969 byly vytvořeny Zvláštní práva čerpání (SDRs) pro zajištění potřebné výše mezinárodních rezerv. Tato speciální měna se odvozuje ze čtyř klíčových mezinárodních měn, tj. eura, amerického dolaru, britské libry a japonského jenu. SDR jsou přidělovány členům na základě výše jejich členských kvót. Z těchto kvót, které odpovídají velikosti ekonomiky členů, je MMF financován. (MMFb, nedatováno)

Hlavní náplň práce MMF tvoří tři činnosti – dohled, technická asistence a půjčky. Dohledem je myšleno monitorování počínání členských zemí, aby bylo možné identifikovat potenciální problémy včas a zabránit jejich rozvinutí do krize (MMFc, nedatováno; Sedláček, 2008, s. 27). Technická asistence je perspektivní činnost MMF, s cílem pomáhat členům plnit jejich závazky vyplývající z členství. Tato pomoc spočívá v poskytování rad například v oblasti centrálního bankovníctví, veřejných financích či daňové politiky. Asi 80 % technické pomoci směřuje do nejméně rozvinutých zemí světa v subsaharské Africe a v Asii (MMFd, nedatováno; Sedláček, 2008, s. 67 – 70). Půjčky jsou financovány z kvót jednotlivých zemí a jejich poskytování je jedním z již zmíněných cílů MMF. Každá členská země má nárok na půjčku od MMF, aby stabilizovala svou platební bilanci a ekonomiku a obnovila svůj ekonomický růst.

Dlužnická země pak musí počítat s úhradou úroků a poplatků jako u každé normální půjčky. (MMFe, nedatováno; Sedláček, 2008, s. 63)

MMF se angažuje v rozvoji již desítky let, i když původní záměr MMF rozvojovou agendu nezahrnoval. S nezávislostí Afriky přistupovaly do MMF další země, ke kterým bylo třeba přistupovat jinak, než k zemím rozvinutým. Začalo se uvažovat o financování za zvláštních podmínek a také o rozsáhlé technické pomoci. V současné době MMF poskytuje pomoc nízkopříjmovým zemím jak v oblasti dohledu a technické asistence, tak půjček a financování. I pro MMF je důležité dosažení MDGs, proto v rámci dohledu na rozvojové země radí, jak správně nastavit jejich hospodářskou politiku. Technická pomoc směřuje z poloviny jen do těchto zemí a finanční pomoc za koncesních podmínek je v činnosti MMF naprosto nezastupitelná. Finanční pomoc je realizována pomocí financování z různých facilit či odpouštěním dluhů. Aby mohlo dojít k odpuštění dluhu, musí mít země neudržitelný dluh, který není schopná za žádných realistických scénářů splatit, a dále vypracovat Strategické záměry na snížení chudoby, prokázat realizaci reforem a zdravé politiky a být kvalifikována k účasti na Facilitě pro snížení chudoby a na podporu růstu. O odpuštění dluhu nerozhoduje MMF sám, ale ve spolupráci s Mezinárodní rozvojovou asociací ze skupiny WB (MMF, 2012c; Sedláček, 2008, s. 113-123).

MMF zvyšuje podporu nízkopříjmových zemí, zvláště pak u krátkodobých potřeb a pomoci ve stavu nouze. Chce navýšit kapacitu půjček za zvýhodněných podmínek z prodeje zlata na 17 miliard dolarů do roku 2014. Dále chce poskytovat úlevy na úrocích u nesplacených půjček do roku 2012, aby pomohl nízkopříjmovým zemím se vypořádat s krizí, a do roku 2014 si chce vyhradit dlouhodobě udržitelné zdroje k půjčování nízkopříjmovým zemím. V roce 2012 byly na pomoc nízkopříjmovým zemím vynaloženy cca dvě miliardy amerických dolarů. (MMF, 2012b; MMF, 2012c)

Rozvojová činnost MMF byla často kritizována širokým spektrem politických orgánů, které doporučovaly angažování se v nízkopříjmových zemích omezit (Sedláček, 2008, s. 131). S tímto názorem souhlasím. MMF by měl dle mého názoru poskytovat půjčky všem členským zemím za stejných podmínek, tak aby nebyly žádné země zvýhodňovány a nezhazovalo se s penězi ostatních členů. MMF by se měl věnovat svému původnímu záměru, tj. zajištění finanční a měnové stability, a problémy chudoby a ekonomického růstu přenechat jiným institucím, které jsou zřízeny za tímto účelem.

Odpuštění dluhů zadluženým zemím považuji za naprosto nesprávné, zvláště v případě, že jim byl dluh odpuštěn již několikrát a země se stále dostávají do obdobné situace. Naopak bych podpořila a zintenzivnila dohled, který je vykonáván MMF v těchto nízkopříjmových zemích, což by mohlo být užitečné právě k jejich dalšímu rozvoji.

2.2.2 Skupina Světové banky

Světová banka (WB) je také bývalou brettonwoodskou institucí, která vznikla v roce 1944 za účelem obnovy rozvoje v zemích postižených válkou. Původně byla tvořena jedinou institucí s názvem Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (IBRD), v současnosti ale WB představují dvě instituce: původní IBRD a Mezinárodní asociace pro rozvoj (IDA). IBRD se snaží o zredukování chudoby v zemích se středním příjmem tím, že poskytuje půjčky, granty či analytický a poradenský servis. Většinu svých financí získává prodejem obligací na světových finančních trzích a je jedním z největších věřitelů. IDA byla založena v roce 1960, klade si stejný cíl jako IBRD, ale půjčuje za speciálních podmínek LDCs, aby napomohla jejich ekonomickému růstu, zredukování nepoměru a zlepšení lidských životů. Půjčky od IDA jsou poskytovány na delší dobu, tj. 25–40 let. Vedle půjček ještě poskytuje granty na konkrétní projekty ve zdravotnictví, školství, projekt čisté vody atd. IBRD a IDA sdílejí stejné zaměstnance i vedení, ale IDA je financována z příspěvků některých jejích bohatších členů (Syróvátka a Kulla, 2011, s. 317-318; MFCR, 2005a; OSN, 2005e; OSN, 2005f; WB, 2012a)

Skupina Světové banky je kromě IBRD a IDA tvořena ještě dalšími třemi organizacemi: Mezinárodní finanční korporací (IFC), Multilaterální agenturou pro garanci investic (MIGA) a Mezinárodním centrem pro řešení investičních sporů (ICSID). Každá z těchto organizací má různý počet členů, nejvíce nejstarší IBRD (188 členů), ale většina zemí je součástí všech pěti. Vznik IFC se datuje do roku 1950. Jejím cílem je tvořit příležitosti pro lidi k tomu, aby vyvázli z chudoby a zlepšili své životy, a je nejrozsáhlejší organizací svého druhu na světě. K dosažení svého cíle používá přímé investice a poradenský servis a chce pro rozvojové země lepší vládu či zavedení různých ekonomických a sociálních standardů (MFCR, 2005a; OSN, 2005g; OSN, 2005h; OSN, 2005i).

MIGA byla založena v roce 1988. Jejím cílem je podporovat přímé zahraniční investice do rozvojových zemí, což má také vést k ekonomickému růstu, redukcii chudoby a zlepšení životů lidí. Chce zaujmout investory, aby investovali do zemí, které

jsou v ekonomicky komplikovaném prostředí, a to i do zemí, které se řadí mezi LDCs. Svou misi naplňuje poskytováním pojištění politického rizika investorů, nabízí výzkum a sdílí své znalosti k podpoře přímých investic do nově se objevujících trhů. ICSID vznikla v roce 1965 za účelem řešení legálních sporů mezi oprávněnými stranami prostřednictvím smírčího řízení a arbitráže. Hraje významnou roli na poli mezinárodních investic a ekonomického rozvoje a je vůdčí mezinárodní arbitrážní institucí oddanou investorům při řešení státních sporů. (OSN, 2005h; OSN, 2005i; Syrovátka, 2011b, s. 290)

Společným cílem skupiny Světové banky je redukce chudoby a podpora rozvoje. Také se soustředí na dosažení MDGs (WB, 2012b).

2.2.3 Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD)

OECD je mezinárodní organizace založená v roce 1960, a to transformací z Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci, která byla původně zřízena po 2. světové válce za účelem realizace Marshallova plánu. Sdružuje 34 ekonomicky vyspělých států světa. Je organizací, která má vládám členských zemí pomoci hledat řešení běžných problémů a sdílet mezi sebou své zkušenosti. Definovala ODA a OA a její nejbohatší členové tvoří DAC. Práce OECD spočívá v monitorování členských i ostatních zemí a sběru dat, která jsou pak nezávisle analyzována, porovnávána a diskutována, aby bylo možné doporučit následné řešení zjištěných problémů. Jejím cílem je také prosazovat strategie, které povedou ke zlepšení ekonomické situace lidí celého světa a k boji proti chudobě, to vše prostřednictvím využití širokého spektra informací. Zabývá se i záležitostmi, které přímo ovlivňují životy obyčejných lidí, např. školským systémem, bezpečností, daňovou zátěží atd. Dle faktů pak navrhuje politiky ke zlepšení života těchto lidí vedoucí k blahobytu a zavedení demokracie. Bojuje proti teroristům, neplatičům daní, korupci či nepoctivým podnikatelům. Vládám, nejen členských zemí, pomáhá v obnově důvěry v trhy a instituce, firmám asistuje při zavádění regulací, usiluje o vznik efektivní vlády či zdravých veřejných financí. OECD publikuje různé roční přehledy, statistiky či pravidelné vyhlídky, které informují o její činnosti. (OECD, 2011a; OECD, 2011b; OECD, 2011c)

Členové OECD k 50. výročí existence organizace vydali dokument Anniversary Vision Statement, kde zdůrazňují základní cíle: ekonomický růst, blahobyt pro své občany, otevřené a transparentní trhy zvýšení zaměstnanosti a životních standardů a uplatnění své role komunity, která usiluje o demokracii založené na dodržování

zákonů a lidských práv ve stále se měnícím světě. OECD nadále hodlá pokračovat v pomoci zemím s rozvojem a podporou investic. Bylo zde také zveřejněno nové paradigma pro rozvoj. Členské země mohou pomoci tím, že budou pracovat společně, koordinovat a zlepšovat své politiky, regulace a standardy a sdílet své úspěchy a neúspěchy s rozvojovými zeměmi, které se chtějí zapojit a ekonomicky růst. Přitom zdůrazňují nutnost respektovat odlišné potřeby a námitky rozvojových zemí a prioritu v dosažení MDGs. Organizace chce nadále pokračovat ve svém rozšiřování a prohlubování partnerství s dalšími mezinárodními a regionálními organizacemi, stále provádět velké množství analýz, dělat mnoho statistik a podávat objektivní doporučení. (OECD, 2011f, s. 2-3)

OECD je financována jejími členskými zeměmi dle velikosti jejich ekonomik, ale nevyužívá tyto prostředky k poskytování půjček či grantů. Rozpočet na rok 2012 byl 347 milionů eur a pro zajímavost 21,97 % z něj daly USA, 0,77 % ČR a nejméně pak 0,26 % Island (OECD, 2011d; OECD, 2012a).

Tato organizace se zabývá širokým spektrem témat, které analyzuje a výsledky pak také publikuje a zpřístupňuje je veřejnosti. Z mého pohledu je velice prospěšná a užitečná a její rozšíření o další země by bylo dobré mimo jiné pro její financování. Jak již bylo řečeno, OECD zveřejňuje velké množství statistik, které vypovídají právě o velikosti, úspěších a neúspěších pomoci rozvojovým zemím, proto je v této práci značně využiji (OECD, 2011e).

2.2.4 Světová obchodní organizace (WTO)

WTO vznikla v roce 1995 v rámci tzv. Uruguayského kola jednání, které se týkalo liberalizace a stanovení pravidel obchodu mezi zúčastněnými státy. V současnosti má 159 členů. Jedná se o mezinárodní organizaci, jejímž zájmem je otevřít mezinárodní obchod ku prospěchu všech. Je fórem pro obchodní vyjednávání, řešení obchodních sporů, monitoring národních obchodních podmínek a technickou asistenci rozvojových zemí. Zastává postoj pro nediskriminaci obchodních partnerů, snižování bariér obchodu a větší otevřenost trhu, předvídatelnost a transparentnost obchodů a obchodních praktik. Prosazuje ohleduplnost k méně rozvinutým zemím při implementaci vyjednaných pravidel, což přispěje k udržitelnému rozvoji, zvýšení lidského blahobytu, omezení chudoby, k udržení míru a stability a zvýšení ekonomického růstu členských zemí. Dále chce chránit životní prostředí, stejně jako zdraví lidí, zvířat a rostlin. Spolupracuje s ostatními mezinárodními organizacemi

a zavázala se k plnění MDGs. Hlavním úkolem, který se týká WTO, je „vybudovat globální partnerství pro rozvoj“, ale protože jsou cíle vzájemně propojené, jsou její aktivity relevantní i k dalším cílům, jako je vymýcení chudoby a hladu. Vykonává obchodní dohody WTO, které byly podepsány členy za účelem stanovení jasných, transparentních a předvídatelných pravidel pro vzájemné obchodování (WTO, 2013a; WTO, 2013b; WTO, 2013c).

Více než 3 čtvrtiny členů WTO jsou země rozvojové nebo nejméně rozvinuté. Všechny dohody WTO zahrnují speciální opatření pro tyto země, tj. delší čas k implementaci dohod a závazků. WTO jim pomáhá s budováním infrastruktury pro zvýšení jejich obchodních příležitostí. Na konferenci v Dohá v roce 2001 byla zahájena Rozvojová agenda z Dohá. Základní záměr této agendy je zlepšit obchodní perspektivy rozvojových zemí a zároveň byl spuštěn podnět k Aid for Trade, který byl navržen pro pomoc rozvojovým zemím a především nejméně rozvinutým zemím světa s expanzí obchodu. Jejím cílem je dosáhnout hlavních reforem mezinárodního obchodního systému zmenšením obchodních bariér a revizí obchodních pravidel. WTO může členům pomoci s omezením životních nákladů, přispět ke zvýšení životních standardů, vyřešit spory a zredukovat obchodní napětí, stimulovat ekonomický růst a zaměstnanost, snížit náklady na mezinárodní obchodování, podpořit dobrou vládu, podpořit životní prostředí a zdraví či přispět k míru a stabilitě (WTO, 2013d; WTO, 2013e; WTO, 2013f; WTO, 2013g).

3 Rozvojová činnost mezinárodních nevládních organizací

Nevládní neziskové organizace (NGOs) nejsou právně definovány, ale lze je označit za organizace fungující nezávisle na jakékoli vládě. Historie NGOs sahá až do roku 1839, ale v pojetí, jakém je známe dnes, lze jejich vznik datovat do roku 1945, tzn. data vzniku OSN. Počet mezinárodně fungujících NGOs se vyšplhal až nad 40 tisíc, a to hlavně během posledních dvou desetiletí. Mezi nejlépe hodnocené NGOs patří například: Wikimedia Foundation v oblasti vzdělávání, Landesa v oblasti lidských práv či Partners in Health ve zdravotnictví. Prostředky čerpá od dárců, ze členských poplatků, z fundraisingu či od vlád (NGOs, 2011; Global, 2013).

Světová Banka definuje NGOs jako “soukromé organizace, které se zabývají aktivitami, které mají lidi zbavit utrpení, propagovat zájmy chudých, chránit životní prostředí, a také poskytováním základních sociálních služeb nebo rozvojem společnosti.“ (Jammulamadaka, 2009, s. 10)

3.1 Koncept rozvojové pomoci NGOs

Existují různé typy NGOs, např. zaměřující se na poradenství, výzkum, služby potřebným, filantropii, financování či náboženství. Jejich rozvojové aktivity jsou různorodé a mají široké pole působnosti. Zabývají se mikrofinancováním, získáváním příjmů, neformálním vzděláváním, budováním škol a infrastruktury, zlepšením postavení žen ve společnosti, řešením dalších sociálních problémů (př. děti ulice, prostituce, mladistvé zločiny), zajištěním čisté vody i životním prostředím. Jiné zase usilují o větší sociální změny, emancipaci a bojují za lidská práva a sociální spravedlnost. (Jammulamadaka, 2009, s. 10-11; Sarkar, 2005, s. 37-38)

3.2 Výhody a nevýhody poskytování rozvojové pomoci NGOs

NGOs jsou považovány veřejností za organizace, které dosahují lepších výsledků v doručování pomoci tam, kam je třeba, než vlády a ziskové agentury. Jsou si více vědomy potřeb lidí a pomoc od nich je dostupnější. Dále jsou společností považovány za organizace usnadňující socializaci a demokratizaci, které používají inovativní přístupy a jsou vnímané k požadavkům potřebných. Hlavní výhodou v poskytování rozvojové pomoci NGOs je jejich neziskovost. Díky ní je lidé vnímají jako organizace, které byly založené z charitativních důvodů a kvůli jejich altruismu pak získávají důvěru dárců, kteří zasílají mnoho darů v hotovosti, a také přízeň

a sympatie dobrovolníků. Právě díky jejich neziskovosti nejsou omezovány univerzalitou kritérií poskytování rozvojové pomoci. Dárci si bývají jistější, že se jejich peníze dostanou tam, kam je chtěli poslat. Pracovníci NGOs bývají velmi motivováni dosáhnout vytyčených cílů. Jejich projekty jsou méně nákladné, flexibilnější a někdy i více experimentální než projekty vedené vládou. Jako soukromé organizace lépe spolupracují s lidmi i institucemi v rozvojových zemích, aby své zdroje vynaložily vhodně, efektivně a ekonomicky. (Jammulamadaka, 2009, s. 11-13)

Poskytování rozvojové pomoci NGOs má však i svá negativa. Jedná se například o legitimitu a nejasnou zodpovědnost u všech událostí. NGOs mají sklon se přiklánět k aktivitám, které mají směřovat k demokracii, či slibují jiné nereálné věci, aniž by reagovali na potřeby lidí, kterým tvrdí, že jim slouží. Neexistuje ani instituce, která by kontrolovala jejich získané zdroje. Apelují na dárcy pomocí moralizování, přesvědčování, lobbyingu či účasti v médiích a propagace stojí spoustu peněz, které by mohly být použity k pomoci potřebným. Problém je i s transparentností jejich aktivit, a to především v lobbyingu. Nevýhodou NGOs je, že nemají peníze na pokrytí náhlých výdajů a musí se spoléhat na vnější financování. Problém mají i s adekvátními platy pro zaměstnance, protože sponzor financuje pouze honoráře a nikoliv řádné férové platy. NGOs jsou kritizované především za přesouvání zdrojů od jednoho projektu k druhému, využívání rodiny a přátel jako „zaměstnanců“ v organizaci, ale i za to, že často dobře míněná pomoc škodí, např. bohatá země zašle do chudé zdarma potraviny, což zničí místní zemědělce a poškodí to celou ekonomiku (Taekyoon, 2011, s. 30-32; Teegen a kol., 2004, s. 477).

4 Rozvojová pomoc poskytovaná Evropskou unií

4.1 Smluvní úprava rozvojové pomoci poskytované EU

Téma rozvojové pomoci bylo zařazeno do politiky již Evropského hospodářského společenství (EHS), konkrétně v Dohodě o přidružení zámořských a výsostných území v Římských smlouvách. Cílem přidružení kolonií bylo překonat stín kolonialismu, vytvořit užší vzájemné vztahy mezi zeměmi a sloužit k hospodářskému a sociálnímu rozvoji zemí. Prospěšné bylo oběma stranám. Hlavní oblastí spolupráce se stala liberalizace obchodu. Došlo k odstranění cel a kvót mezi členskými zeměmi EHS a záměrem bylo postupné zrušení i cel na dovoz zboží z členských států EHS do zámořských území. Články 131 a 136 Smlouvy o EHS institucionalizovaly nadstandardní vztahy členských zemí EHS s vybranými rozvojovými zeměmi. Smlouvou o EHS byl také založen Evropský rozvojový fond (EDF), financován ročními příspěvky členských států EHS, jehož prostředky směřovaly na investice do infrastruktury, nemocnic či škol. Podpisem Římských smluv se rozvojová pomoc stala oficiální politikou EHS a byl tak položen základ pro multilaterální spolupráci zemí. (Riegel, nedatováno; European Commission, 2012a)

V roce 1963 byla podepsána dohoda z Yaoundé I, která navázala na úpravu ve Smlouvě o EHS. Byla utvořena skupina 18 bývalých kolonií s názvem EAMA – Asociované africké a malgašské státy. Hlavním principem zůstala úprava pravidel vzájemné obchodní spolupráce a liberalizace obchodu, přidalo se vytvoření určitých selektivních nerekipročních výhod pro rozvojové země. Pomoc byla primárně zaměřená na oblast zemědělství. Aktualizován byl také Evropský rozvojový fond. O 6 let později byla ratifikována dohoda z Yaoundé II, která rozvíjela předchozí úpravu a navyšovala objem poskytovaných prostředků. Z aktualizování EDF se stalo pravidlo, kdy je každých několik let zvýšen objem poskytovaných prostředků a číslování EDF se posune. Následoval podpis dohody z Lomé I (1975). Tato dohoda v mnohých ekonomických aspektech navazovala na dohody z Yaoundé I a II, výrazná změna byla pouze ve zrušení povinnosti rozvojových zemí nabízet výhodnější vstup na své trhy členským zemím EHS. Také bylo rozvojovým zemím umožněno se podílet na přípravě projektů. Nejvýznamnější změnou bylo rozšíření okruhu pomoc přijímajících rozvojových zemí, vzniká tzv. skupina ACP – Afrika, Karibik, Pacifik. Představen byl také systém STABEX, který měl dopomoci rozvojovým zemím zmírnit následky

fluktuace cen jejich hlavních exportních komodit na mezinárodních trzích. Dohoda z Lomé byla následně každých 5 let prodlužována a aktualizována. V rámci dohody Lomé II byl vytvořen systém SYSMIN, který na podobném principu jako systém STABEX měl pomáhat zemím hodně závislým na exportu těžných surovin. Prodlužování smluv z Lomé pokračovalo až do roku 1995. (Riegel, nedatováno; European Commission, 2012b)

V současnosti platí dohoda z Cotonou, podepsána v roce 2000, kterou s EU podepsalo 79 zemí ACP. Tato dohoda se řídila kritikou WTO, které se nelíbil systém nerekipročních výhod a preferencí zemí ACP. Stejně podmínky tak měly dostat i země mimo ACP s výjimkou pro nejméně rozvinutých zemí, kterým bylo vymezeno tzv. přechodné období, po které stále platí nerekiprocita, protože země nebyly schopny zavést volný obchod bez závažných negativních důsledků. Rozhodování o finanční pomoci a jejím finančním zabezpečení zůstalo v pravomoci EU a financování je prováděno skrze EDF, zodpovědnost se však více přesouvá na recipienty. Oproti minulým dohodám se Dohoda z Cotonou zmiňuje o politické podmíněnosti pomoci, to znamená, že rozvojové země se jejím podpisem zavazují k dodržování lidských práv, úsilí o budování vlády na demokratických principech atd. Lisabonská smlouva z roku 2009 zásadním způsobem rozvojovou politiku EU nemění, ustanovuje však hlavním cílem rozvojové politiky boj proti chudobě (Riegel, nedatováno). Smlouva byla opakovaně revidována, naposled v roce 2010. Reflektují např. růst důležitosti regionálních integrací zemí ACP, snahu o splnění MDGs, změnu klimatu, vypršení některých přechodných opatření či narůst počtu zainteresovaných aktérů. (European Commission, 2012c)

4.2 Management rozvojové pomoci EU

Rozvojovou pomocí poskytovanou EU se zabývají Evropský parlament, Rada EU, Evropská komise a další orgány. Kompetence jsou sdíleny s členskými státy. Evropský parlament je spolu s Radou EU rozhodovacím orgánem při přijímání legislativních návrhů Evropské komise. Parlament se podílí na tvorbě rozpočtu, ale nerozhoduje o alokaci zdrojů. Rada EU pořádá zasedání, na kterých jsou řešeny všeobecné záležitosti v problematice rozvojové pomoci. Evropská investiční banka poskytuje zvýhodněné úvěry rozvojovým zemím (Bydžovská, nedatováno). Generální ředitelství EuropeAid, které patří pod Evropskou komisi, je zodpovědné za tvorbu

rozvojových politik EU a také za doručování pomoci. Je kontaktním centrem pro účastníky rozvojové pomoci uvnitř i vně EU (European Commission, 2013). Rozvojovou pomoc řeší čtyři klíčové dokumenty: Smlouva o fungování Evropské unie, Evropský konsenzus o rozvoji, již zmíněná Dohoda z Cotonou a nejnovější Agenda pro změnu. Smlouva o fungování EU zahrnuje pouze pár článků o této problematice (čl. 208-211), podrobně jí řeší až Evropský konsenzus o rozvoji podepsaný v roce 2005. Konsenzus poskytl poprvé vizi, která vedla EU k rozvojové spolupráci. Byl společně odsouhlasen Radou EU a reprezentanty vlád členských zemí na shromáždění Rady EU, Evropské komise a Evropského parlamentu. (European Parliament et al, 2006, s. 1-3; EU-PLATFORM, 2007, s. 8-9)

Hlavním cílem rozvojové spolupráce EU je vymýcení chudoby v souvislosti s udržitelným rozvojem a plněním MDGs. Chudoba je tam, kde jsou lidé zanedbaní, nemají dostatečná práva, souvisí také s lidskými schopnostmi např. při zajištění zdraví, vzdělání, práva, lidské bezpečnosti či důstojné a slušné práce. Proto boj s chudobou může být úspěšný pouze tehdy, pokud se bude investovat do lidí (hlavně do zdraví, vzdělání či prevence AIDS, ochrany přírodních zdrojů, lesů, vod, půdy), dále do ochrany venkovského živobytí a investic do budování bohatství (tvorba pracovních míst, vlastnická práva, infrastruktura). Posílení práv žen je klíčem k rozvoji a rovnost pohlaví by měla být středem zájmu všech politických strategií. Prosazovanými hodnotami EU jsou respektování lidských práv, svoboda, mír, demokracie, dobrá vláda, rovnost pohlaví, právo, solidarita a spravedlnost. (European Parliament et al, 2006, s. 1-3)

Evropská unie si stanovila principy rozvojové spolupráce, tj.:

1. Vlastnictví a partnerství - EU a rozvojové země sdílí zodpovědnost za jejich společné úsilí v partnerství. EU partnerovi pomůže s vymýcením chudoby, rozvojem a s reformami, které budou soustředěny na dosažení MDGs.
2. Hlubkový politický dialog – Politické dialogy budou zaměřeny na respektování *good governance*,³ lidských práv a demokratických principů. Hraje důležitou roli v prevenci a boji proti korupci, ilegální migraci či nelegálním obchodům s lidmi.

³ *Good governance* je princip dobré vlády ve smyslu politického režimu schopného zajistit svobodné volby, transparentnost, dodržování lidských práv, fungující administrativu a justici apod. (UNESCAP 2013)

3. Zapojení civilních společností do rozvoje – Zapojení obchodních unií, organizací zaměstnanců, soukromého sektoru, NGOs a dalších do rozvoje.
4. Rovnost pohlaví
5. Adresování státní křehkosti – EU bude usilovat o prevenci konfliktů a státní křehkosti vládními reformami, právními předpisy či budováním schopných institucí, které rozvojovým zemím pomohou plnit základní funkce státu a vyhoví potřebám svých obyvatel. Zemím, které jsou náchylné k přírodním katastrofám, klimatickým změnám či poškození životního prostředí a vnějším ekonomickým šokům, pomůže EU předejít a připravit se na tyto situace a tím zvýší jejich schopnost těmto změnám čelit v budoucnu. (European Parliament et al, 2006, s. 3-5)

Pomoc v rozvoji bude pokračovat v podpoře chudých lidí všech rozvojových zemí, středně i nízkopříjmových, aby dosáhla vyrovnanějšího globálního rozvoje. Klíčové je rozeznání priorit, na které se v pomoci koncentrovat a také diferencovat postup v zavádění rozvojové spolupráce podle potřeb, strategií či priorit zemí a regionů. Je důležité určit, které členské země EU budou pomáhat v jakých oblastech, aby dokázaly využít svých komparativních výhod v boji proti chudobě. Největšími překážkami v dosažení MDGs jsou nebezpečné prostředí a násilné konflikty. EU přispívá k upevnění globalizace, zvýšení zaměstnanosti a usiluje o pozitivní vnímání migrace pro rozvoj. Rozvojové země nesou primární zodpovědnost za svůj vlastní rozvoj, vyspělé země však mají zodpovědnost též. (European Parliament et al, 2006, s. 1, 2, 7, 9, 10)

Evropská unie si stanovila priority v poskytování rozvojové pomoci, tj.:

1. Obchod a regionální integrace – EU pomáhá rozvojovým zemím při zapojení se do obchodu a regionálních integrací tím, že je postupně zapojuje do světové ekonomiky a podporou soukromého sektoru. Cílem je, aby tyto země využívaly výhody nových obchodních příležitostí. Obchodní bariéry jsou často nejvyšší právě mezi samotnými rozvojovými zeměmi, ty mohou zmírnit regionální integrace.
2. Životní prostředí a udržitelné řízení přírodních zdrojů – Je podporována snaha partnerů začlenit se do uvažování o životním prostředí a EU jim pomůže s implementací multilaterálních dohod. EU pozoruje iniciativy zajišťující udržitelné řízení a ochranu přírodních zdrojů. Chrání a tvoří pracovní místa či

venkovská živobytí. Podporuje národní a regionální strategie. Také propaguje udržitelný management chemikálií a odpadu, zvláště pokud souvisí se zdravím obyvatel.

3. Infrastruktura, komunikace a transport – EU podporuje zvýšení využívání informací a komunikačních technologií a podporuje výzkum jejich vývoje. Financuje infrastrukturu a transport.
4. Voda a energie – Jde o strategii řízení vodních zdrojů, EU cílí na dodávku dostatečné a kvalitní pitné vody, adekvátní sanaci a hygienu každému člověku, na dlouhodobou ochranu všech vodních zdrojů a prevenci zhoršení její kvality a propaguje vhodné užití vody. Soustředí se na podporu budování moderního, cenově dostupného a užitečného energetického systému. Snaží se podporovat i technologie v energiích.
5. Venkovský rozvoj, teritoriální plánování, zemědělství a potravinová bezpečnost – EU se snaží o to, aby rozvoj venkova byl veden právě samotným venkovem. Investuje a řídí zdroje, aby tento rozvoj podpořila a přitom byl respektován ekosystém. Podpoří zranitelné země tím, že se zaměří na prevenci katastrof, kvalitu potravin atd. V zemědělství se soustředí na přístup rozvojových zemí ke zdrojům (vodním, zemním i finančním), udržitelnou produkci, konkurenceschopnost těchto zemí na regionálních a mezinárodních trzích a podporuje globální výzkum zemědělství.
6. Vláda, demokracie, lidská práva a podpora ekonomických a institucionálních reforem – EU propaguje lidská práva, vyžaduje *good governance* a aktivně propaguje dialogy ve vládách hlavně na téma boje proti korupci, reforem soukromého sektoru, přístupu k justici a reforem právního systému. Podporuje upevnění role parlamentů, propaguje bezpečnost hlavně chudých lidí a snaží se prosadit bezplatné, férové a transparentní volby.
7. Prevence konfliktu a křehké státy – EU prosazuje prevenční přístup ke státní křehkosti, konfliktům, přírodním katastrofám a jiným krizím. Pomáhá těmto státům zesílit varovné systémy, budovat instituce a demokratickou vládu, aby byly schopné v budoucnu samy rozeznat signály ohrožení pomocí analýz či monitoringu. Konfliktům předchází budováním míru, identifikací zdrojů násilí, slabých vlád, zneužívání lidských práv či nerovnoprávnosti pohlaví. Propaguje dialogy, které se těmito problémy zabývají.

8. Lidský rozvoj – Zaměřuje se především na zdraví, vzdělání, kulturu, směřování k rovnosti pohlaví a zlepšení lidských životů tím, že investuje a ohodnocuje lidi. Uvědomuje si, že MDGs nemůže být dosaženo, aniž by došlo k pokroku v sexuálním a reprodukčním zdraví. Proto propaguje implementaci strategií, které toto zdraví propagují, a zároveň cílí na boj proti HIV/AIDS, tuberkulóze či malárii v rozvojových zemích. Cílí také na vzdělání všech, na práva dětí, zaměstnanost, sociální bezpečnost, fiskální reformy a na prevenci diskriminace.
9. Demokracie, *good governance*, lidská práva, práva dětí a původních obyvatel – to vše je propagováno ve veškerých přijímajících státech rozvojové pomoci. Práva původních obyvatel jsou nejlépe zajištěna tím, že se mohou účastnit na záležitostech komunity a jsou o nich přednostně informováni.
10. Rovnost pohlaví – Tato zásadní oblast je propagována podporou rovných práv, přístupů a kontrol politických a ekonomických hlasů.
11. Udržitelnost životního prostředí – EU usiluje o zavedení multilaterálních environmentálních dohod.
12. HIV/AIDS – Důležité je bojovat s touto vážnou nemocí a zapojit toto téma do aktivit a programů různých sektorů a institucí. (European Parliament et al, 2006, s. 11-17)

Agenda pro změnu byla navržena Evropskou komisí v roce 2011 ke zvýšení solidarity Evropy v boji proti chudobě v rozvojových zemích. Tato Agenda pouze navazuje na Evropský konsenzus o rozvojové spolupráci, nemění jeho cíle ani principy, pouze zdůrazňuje, na co je potřeba se více zaměřit. Komise v Agendě píše, že EU musí zvolit správnou kombinaci strategií, nástrojů a zdrojů, aby byla v rozvojové pomoci efektivní. Posun v MDGs je podstatný, nikoli však dostatečný. To má být způsobeno ze dvou důvodů, za prvé cíle v rozvoji, demokracii, lidských právech, *good governance* a bezpečnosti jsou propojené a za druhé je kritické ve společnosti nabízet mladým lidem budoucnost. Dále by EU měla brát v úvahu zvyšující se odlišnosti mezi rozvojovými státy a najít nové cesty spolupráce s nimi. Zdůrazňuje důležitost soudržnosti EU, aby vystupovala jako jednotlivec, celek a tím se dokázala více zviditelnit, protože strategie EU mají velký vliv na rozvojové země. (European Commission, 2011, s. 3-5)

Dle Agendy pro změnu se členské státy EU mají soustředit na oblasti:

1. Lidská práva, demokracie a další klíčové elementy *good governance* – Hlavní finanční podpora by měla být soustředěna na vládní situaci a do politických dialogů s partnerskou zemí.
2. Inkluzivní a trvalý růst lidského rozvoje – Růst je charakterizovaný tím, že lidé mají možnost se více zapojit a mohou čerpat výhody z bohatství a vytvořených pracovních míst. EU má tento růst doporučovat.
3. Diferencované rozvojové programy – Je třeba zaměřit zdroje tam, kde mají největší potenciál k vymýcení chudoby a tam, kde mají největší dopad. Více zdrojů než v minulosti má být alokováno do Subsaharské Afriky a těm nejpotřebnějším a křehkým státům.
4. Koordinované akce EU – Evropská unie by měla aktivněji hrát vůdčí roli v koordinaci a harmonizaci aktivit donorů. K tomu mají sloužit sdílené programy mezi EU a partnerskými zeměmi.
5. Zlepšená koherence ve strategiích EU – Evropská unie chce nadále pokračovat ve tvarování prostředí, které podporuje nejchudší země světa pomocí tématických programů. EU musí posílit bezpečnost ve státech tím, že prosadí legální bázi. EU má pomáhat zemím v oblasti migrace a mobility, aby byl možný maximální pozitivní vliv rozvoje. (European Commission, 2011, s. 5-12)

EU poskytuje více než polovinu světové rozvojové pomoci a zavázala se tuto asistenci navýšit společně s její kvalitou a efektivností. EU je také nejdůležitějším ekonomickým a obchodním partnerem rozvojových zemí a nabízí jim specifické výhody, nejvíce LDCs. Bohatší členské státy EU se zavázaly, že do roku 2015 zvýší příspěvek na ODA na 0,7 % jejich HND. Stejně jako více pomoci chce EU poskytovat lepší pomoc, proto chce zredukovat náklady na její převod a usiluje o zlepšení jejího globálního dopadu tím, že zdokonalí spolupráci s rozvojovými partnery a vliv této pomoci. Dále usiluje o vylepšení dárcovských praktik a efektivnějším tokům pomoci do partnerských zemí. EU je také zaujatá hledáním řešení neudržitelných dluhů a propaguje doporučení OECD hlavně v oblasti potravinové pomoci. (European Parliament et al, 2006, s. 1, 5, 6)

5 Strategie rozvojové pomoci České republiky

5.1 Česká republika jako poskytovatel rozvojové pomoci

Česká republika se stala poskytovatelem rozvojové pomoci až v polovině 90. let. Zkušenosti s jejím poskytováním však měla již z období existence Československa. Za socialismu byla povinnost poskytovat pomoc spřáteleným státům východního bloku. Jednalo se zejména o Vietnam a Mongolsko, ale seznam prioritních zemí byl o dost obsáhlejší. Kontakty s těmito zeměmi přetrvaly do současnosti. V mezidobí od roku 1989 do roku 1995, v období transformace, jsme byli chápáni jako příjemci rozvojové pomoci. O tom svědčí i to, že do ČR plynulo velké množství grantů a půjček od Evropské banky pro obnovu a rozvoj (EBRD)⁴, OECD, skupiny WB a EU. Například jsme byli zařazeni do programu PHARE⁵. Po vstupu ČR do OECD bylo nutné respektovat závazek solidarity a pomoci méně bohatým zemím a ČR se tak stala oficiální dárcovskou zemí. ČR, jako budoucí člen EU, začala pracovat na změně systému a mechanismu poskytování rozvojové pomoci a schválila „Zásady pro poskytování zahraniční pomoci“, které byly v čase značně novelizovány. V rámci zefektivnění a zprůhlednění poskytování rozvojové pomoci byla vytvořena v roce 2002 „Koncepce zahraniční pomoci České republiky na období let 2002 – 2007“ (Waisová, 2005, s. 335 – 340).

V současnosti je aktuální Zákon č. 151/2010 Sb., o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci. Ten vymezuje pojem „zahraniční rozvojová spolupráce“ jako „*souhrn činností hrazených ze státního rozpočtu, jejichž cílem je přispět k odstraňování chudoby v kontextu udržitelného rozvoje, včetně plnění rozvojových cílů tisíciletí, k ekonomickému a sociálnímu rozvoji, k ochraně životního prostředí, jakož i k podpoře demokracie, dodržování lidských práv a řádné správy věcí veřejných v rozvojových zemích*“ (Zákon o ZRS, 2010). Řeší však zahraniční pomoc pouze z obecné perspektivy. Reálné provedení vychází z Koncepce zahraniční

⁴ European Bank for Reconstruction and Development je mezinárodní finanční instituce, která byla založena po studené válce, investuje do 30 zemí. Mezi tyto země řadí i Českou republiku, i když byly investice do ČR v roce 2007 zastaveny. (European Bank for Reconstruction and Development, 2012)

⁵ O programu PHARE rozhodla Rada ministrů Evropských společenství v roce 1989. Hlavním účelem byla nejprve poskytnout hospodářskou pomoc Maďarsku a Polsku a následně i pomoc při reformě politických systémů a institucí ve všech zemích střední a východní Evropy. ČR uzavřela dohodu o finanční spolupráci s Evropským společenstvím v roce 2003. Program Phare byl ukončen v roce 2006. (MFCR, 2005b; Fiala a Pitrová, 2009, s. 161)

rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017 (dále jen Koncepce ZRS). (Ministerstvo financí České republiky, 2010, s. 3)

Cílem zahraniční rozvojové spolupráce ČR je odstraňování chudoby a podpora při zajištění bezpečnosti a dosažení prosperity prostřednictvím partnerství s rozvojovými zeměmi. Základ vychází z MDGs. ČR je jasné, že pro rozvoj zemí jsou zásadní různé stimuly, jako jsou demokratické formy vládnutí, udržitelný ekonomický růst, zapojování rozvojových zemí do mezinárodního obchodu, sociální rozvoj a péče o životní prostředí, že nestačí pouze rozvojová pomoc. Prostřednictvím rozvojové spolupráce přispívá k budování politických, ekonomických, obchodních a dalších důležitých vztahů s partnerskými zeměmi. Z toho vyplývá, že ČR při poskytování rozvojové pomoci dbá na partnerství s příjemci pomoci. V Koncepci ZRS je jasně napsáno, že ČR chce více než dosud zapojit místní obyvatele do všech fází projektů, řídit se především jejich požadavky a potřebami. Chce posílit jejich vlastnictví, ale také vzájemnou zodpovědnost za výsledky či dopady rozvojových procesů vůči svým občanům i sobě navzájem. Rozvojová politika ČR je transparentní, tzn. lze o ní veřejně diskutovat a informuje společnost o jejích záměrech i výsledcích. ČR usiluje o to, aby byla rozvojová spolupráce chápána veřejností jako důležitý nástroj zahraniční politiky, ve kterém dokáže využít vlastních specifických zkušeností s transformací společnosti, zavedením demokracie či podporou lidských práv aj. Ministerstvo zahraničních věcí usiluje o zviditelnění role ČR jako dárce i v samotných přijímajících zemích. (Ministerstvo financí České republiky, 2010, s. 6, 7, 9, 31)

Za zásadní pozitivní krok považují snahu ČR o naslouchání potřebám a hlavně poptávce lidí z přijímajících zemí a fakt, že si ČR plně uvědomuje, že samotná rozvojová pomoc nemůže stačit k tomu, aby v těchto zemích došlo k určitému pokroku. Zároveň se zde potvrzuje trend v užití slova „spolupráce“, které se v Koncepci ZRS používá mnohem častěji než pomoc. Také je zde ovšem vidět nežádoucí etnocentrismus, když ČR chce otevřeně využívat zrovna vlastních zkušeností a dovedností získaných v rámci své post-nedemokratické ekonomické transformace či zavádění demokracie pro pomoc jiným zemím v těchto záležitostech. Naopak za důležité pozitivum považují výše zmíněnou transparentnost a zvyšování povědomí odborné i laické veřejnosti o ZRS.

5.2 *Současná strategie ČR v poskytování rozvojové pomoci: strategie prioritních zemí*

„Česká republika se od svého vstupu do EU v roce 2004 podílí na rozvojových aktivitách EU. Na úrovni EU přijala další závazky ve vztahu k rozvoji, zejména Evropský konsensus o rozvoji (2005). V první polovině roku 2009, kdy ČR předsedala Radě EU, si stanovila vlastní priority v oblasti rozvojové politiky (zejména udržitelné zdroje energie na místní úrovni a podporu východní dimenze v rozvojové politice), které plně korespondovaly s prioritami a obecnými trendy v české zahraniční politice.“ (Ministerstvo financí České republiky, 2010, s. 4)

5.2.1 Bilaterální rozvojová spolupráce

Tento typ pomoci má velký vliv na budování kapacit české ZRS a na zviditelnění jejích výsledků v mezinárodním měřítku. Snaží se o zlepšení životních podmínek v oblastech pomoci. Je řízen jednotlivými ministerstvy a dalšími subjekty, jako jsou Česká rozvojová agentura⁶, podnikatelské svazy či neziskový sektor. (Ministerstvo financí České republiky, 2010, s. 10, 21)

V roce 2002 byly stanoveny v rámci Koncepce zahraniční rozvojové pomoci České republiky na období let 2002 – 2007 preferované země, do kterých přednostně plynuly prostředky rozvojové spolupráce. Těchto „prioritních zemí“ bylo dvacet. Šlo o Afghánistán, Angolu, Bolívii, Bosnu a Hercegovinu, Burkinu Faso, Etiopii, Jemen, Kazachstán, Libanon, Makedonii, Mali, Mongolsko, Namibii, Nikaraguu, Palestinu, Salvador, Srbsko (včetně Kosova), Ukrajinu, Uzbekistán a Vietnam. Tento seznam byl na možnosti ČR příliš široký a v rámci Zásad zahraniční rozvojové spolupráce se proto vláda v roce 2004 usnesla, že bude zúžen z dosavadních dvaceti na osm prioritních zemí (Angola, Bosna a Hercegovina, Jemen, Moldavsko, Mongolsko, Srbsko, Černá Hora, Vietnam a Zambie). I osm preferovaných zemí se ukázalo být na ČR dost a na doporučení OECD a WB se rozhodla směřovat ZRS do dvou skupin zemí – „programových“ a „bez programu spolupráce“. (Waisová, 2005, s. 339-341; Ministerstvo zahraničí České republiky, 2001, s. 4-5; Ministerstvo financí České republiky, 2010, s. 13-15)

⁶ Česká rozvojová agentura spolupracuje s ministerstvem zahraničních věcí při formulaci bilaterálních projektů rozvojové spolupráce. Mimo jiné vypisuje výběrová řízení na dodavatele služeb a zboží související s rozvojovou pomocí, realizuje a monitoruje bilaterální rozvojovou spolupráci ČR. (Česká rozvojová agentura, 2009)

Mezi prioritní země s programem spolupráce patří Afghánistán, Bosna a Hercegovina, Etiopie, Moldavsko a Mongolsko. ČR podporuje v Afghánistánu především snahu tamní vlády o zlepšení bezpečnosti, ale i politickou a ekonomickou stabilizaci, v Bosně a Hercegovině zase realizuje program příprav této země na vstup do EU. V Moldavsku a Mongolsku je česká rozvojová spolupráce vnímána velmi pozitivně a cílí hlavně do sektorů životního prostředí, zemědělství a sociálního rozvoje, tj. vzdělání, zdravotnictví či sociální služby. V Mongolsku ještě cílí na ekonomický rozvoj včetně energetiky a Moldavsku by měly být předány zkušenosti s politickou a ekonomickou transformací. V Etiopii, jako v jedné z LDCs, je prioritní plnit MDGs. (Ministerstvo financí České republiky, 2010, s. 13-14)

Mimo „programové“ země podporuje ČR země bez programu spolupráce, kterým bude pomoc poskytovat na bázi individuálních projektů. Mezi ně se řadí Gruzie, Kambodža, Kosovo, Palestinská autonomní území a Srbsko. Zvláštní skupinu tvoří země, v nichž bude spolupráce pokračovat v jiném rozsahu než v předchozím programovém období. Ta zahrnuje Angolu, Jemen, Vietnam a Zambii. (Ministerstvo financí České republiky, 2010, s. 14-15)

5.2.2 Multilaterální rozvojová spolupráce

Vláda schválila na období let 2013 – 2017 Strategii mnohostranné rozvojové spolupráce ČR (dále jen Strategie), která byla vypracována v návaznosti na obecnější Koncepti ZRS ČR. V této podrobnější Strategii je stanoven globální cíl, kterým je efektivní zapojení ČR do mnohostranné rozvojové spolupráce včetně účelného využívání příležitostí z ní plynoucích. Dále jsou v ní identifikovány strategické cíle, tj. prosazování zájmů a priorit ČR, větší zapojení českých subjektů do realizace projektů mnohostranné rozvojové spolupráce, uplatnění českých expertů v multilaterálních organizacích a větší účast ČR na rozhodování v těchto organizacích. Uplatňovanými principy ČR v rámci multilaterální rozvojové spolupráce jsou: partnerství a koherence politik pro rozvoj, efektivnost rozvoje a jeho udržitelné financování. Efektivnost spočívá mimo jiné v transparentnosti pomoci a ve sdílené odpovědnosti za její výsledky. Nutná je dobrá vláda v přijímající zemi a v rámci udržitelného financování rozvoje investovat do infrastruktury, školství, zdravotnictví, průmyslu a zemědělství. ČR chce rozvíjet skutečné partnerství se zeměmi a postupně překonat jejich závislost na pomoci a dbát přitom na to, aby ostatní politiky jako životní prostředí či bezpečnost nebyly při naplňování jejich záměrů oslabeny, protože i ty jsou pro rozvoj důležité. ČR bude

poskytovat cílené účelové příspěvky do svěřeneckých fondů, ze kterých budou financovány konkrétní projekty s přednostní účastí českých subjektů. Aktéry mnohostranné ZRS jsou ministerstva (gestorem je Ministerstvo zahraničních věcí), zastupitelské úřady v cílových zemích, nevládní organizace, podnikatelské subjekty a částečně i akademická obec. O finančních příspěvcích pak rozhoduje odpovědný gestor s případným souhlasem vlády ČR. Přibližně v polovině roku 2015 bude Strategie podrobena revizi, na jejímž základě může MZV rozhodnout o další spolupráci s mezinárodními organizacemi. (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2013, passim)

ČR spolupracuje s organizacemi (OSN, EU, OECD atd.), které usilují o dosažení MDGs, jejich zásady se shodují s těmi, které si v poskytování pomoci ČR stanovila v Koncepci ZRS a jsou při tom efektivní. Ve Strategii mnohostranné rozvojové spolupráce ČR byly zveřejněny ty organizace, jejichž příspěvky jsou podle DAC zcela nebo částečně započitatelné do ODA. Tyto organizace pak byly rozděleny do 4 kategorií. Mezinárodní organizace, se kterými spolupracuje ČR, jsou zobrazeny v následující tabulce právě podle těchto kategorií. (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2013, 6-7)

Tab. č. 1: Partnerské mezinárodní organizace s ČR dle kategorií

Kategorie	Název mezinárodní organizace/fondu/programu
Evropská unie	Nástroje vnější spolupráce (EK) Evropský rozvojový fond (EDF) Kancelář EK pro humanitární pomoc (ECHO)
Rozvojové banky, finanční instituce a fondy	Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD) Skupina Světové banky (WBG): · Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (IBRD) · Mezinárodní rozvojová asociace (IDA) · Mezinárodní finanční korporace (IFC) Globální nástroj Světové banky pro snižování rizika katastrof a obnovu (GFDRR) Globální fond pro životní prostředí (GEF) Světová obchodní organizace - Doha Development Agenda Global Trust Fund (WTO-DDAGTF) Globální aliance pro vakcíny a očkování (GAVI) Globální fond pro boj s AIDS, tuberkulózou a malárií (GFATM) Mezinárodní fond pro nákup léčiv (UNITAID)

Kategorie	Název mezinárodní organizace/fondu/programu
Programy, fondy a organizace OSN	Rozvojový program OSN (UNDP) Populační fond OSN (UNFPA) Světový potravinový program (WFP) Ústřední fond OSN pro naléhavou pomoc (CERF) Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) Dobrovolníci OSN (UNV) Dětský fond OSN (UNICEF) Organizace OSN pro průmyslový rozvoj (UNIDO) Mezinárodní fond pro zemědělský rozvoj (IFAD) Program OSN pro boj s HIV/AIDS (UNAIDS) Agencie OSN pro genderovou rovnost a posílení postavení žen (UN WOMEN) Organizace pro výživu a zemědělství (FAO) Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO) Mezinárodní organizace práce (ILO) Kancelář OSN pro koordinaci humanitárních záležitostí (UNOCHA) Program OSN pro životní prostředí (UNEP) Agentura OSN pro pomoc uprchlíkům na Blízkém východě (UNRWA) Světová zdravotnická organizace (WHO) Strategie OSN pro snižování rizika katastrof (ISDR) Program OSN pro lidská sídla (UN-HABITAT) Mezinárodní telekomunikační unie (ITU), resp. GAID (Global alliance for ICT and Development) Mnohostranný fond pro implementaci Montrealského protokolu (MLF MP)
Ostatní organizace	Mezinárodní výbor Červeného kříže (ICRC) Mezinárodní federace Červeného kříže a Červeného půlměsíce (IFRC) Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) - Výbor pro rozvojovou pomoc (DAC) Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) Globální fórum pro migraci a rozvoj (GFMD)

Zdroj: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2013, s. 6-7

Do těchto mezinárodních organizací plynou z ČR povinné finanční příspěvky, které vyplývají z členství v těchto organizacích, ale také účelové platby, které se odvíjí od možností státního rozpočtu. ČR si stanovila priority spolupráce s těmito mezinárodními rozvojovými organizacemi. Tematickými prioritami multilaterální ZRS jsou podpora lidských práv a demokratických principů, ekonomický rozvoj partnerských zemí, rozvoj obchodu a energetiky, udržitelné zemědělství a potravinové zabezpečení, rozvoj vzdělání, zdravotnictví a zkvalitnění životního prostředí. Dále jsou zde ještě teritoriální priority, které souvisí s pomocí bilaterální, konkrétně s preferenčními zeměmi s programem i bez programu spolupráce, a zeměmi, kterým

může ČR nabídnout zkušenost s demokratickou transformací. (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2013, s. 8-9, 12-17)

Mnohostranná ZRS ČR postrádá koncepci a ČR pořádně neví, jak zapojení do mezinárodních organizací využít. Mandatorní příspěvky, které musí ČR odvádět těmto organizacím, jichž je členem, jsou vysoké a nad účelovými platbami mnohonásobně převažují. Účelové platby dosud plynuly do velkého množství organizací a postrádaly vizi konkrétních cílů (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2013, s. 8-9). Už tyto věty nezní příliš pozitivně, důležité ale je, že si tyto problémy ČR uvědomuje a navrhuje určité změny, jako např. větší zapojení českých expertů v rozvojových projektech.

6 Úspěšnost současné mezinárodní rozvojové pomoci z ekonomické perspektivy

6.1 Strukturální problémy současné podoby rozvojové pomoci

6.1.1 Negativní účinky rozvojové spolupráce: důsledek teorie modernizace?

V 50. letech byla označena za hlavní problém rozvojových zemí chudoba. Tu Světová banka v roce 1948 definovala jako stav, kdy je roční příjem na hlavu nižší než 100 amerických dolarů. Řešením této nesnáze měl být ekonomický růst. Strategie k řešení chudoby vyplývaly z tzv. teorie modernizace, která spočívala v odmítnutí tradičních hodnot (zemědělství, život na venkově) a jejich nahrazení moderními (industrializací a urbanizací). Modernizační škola poskytovala rady, návody, ale i příkazující praktiky, které ignorovaly specifika lokální historie a odlišné prostředí rozvojových zemí a snažila se jim vnutit západní socioekonomický ideál. Jednou z nejznámějších ekonomických teorií modernizace je koncepce Walta Rostowa. Podle něj má ekonomický růst 5 stádií: tradiční společnost, vytváření podmínek pro ekonomický růst, odstartování růstu, dosažení dospělosti a masová spotřeba. Rozvojové země měly napodobit model ekonomického rozvoje Evropy a Severní Ameriky, což nevedlo k úspěchu, protože se nerespektovaly tamní odlišné sociální, ekonomické a politické podmínky, jež tomuto vývoji zamezily. (Zíková, 2005, s. 55-59; Navrátilová, 2011, s. 160-161)

I když se již na konci 60. let 20. století ukázalo, že modernizační teorie nefunguje a ekonomický růst se i přes značné investice do rozvojových zemí nekonal, stále existují její zastánci. Ekonomický růst byl kvantifikován skrze měřitelné empirické ukazatele (hl. HDP), později se základním předpokladem ekonomického růstu stala akumulace kapitálu na úkor snížení současné spotřeby, což vedlo k velkému zadlužení rozvojových zemí, které získávaly investiční prostředky formou půjček. Mnoho rozvojových zemí se tak dostalo do velkých finančních potíží, což vyvrcholilo vyhlášením státního bankrotu v Mexiku roku 1982. Řada dalších zemí Mexiko následovala. (Zíková, 2005, s. 55-59; Daněk, nedatováno)

6.1.2 Principiální kritika rozvojové pomoci: William Easterly

William Russell Easterly je váženým americkým ekonomem a profesorem ekonomie na univerzitě v New Yorku, který se zabývá ekonomickým růstem a rozvojovou pomocí. Byl zaměstnancem Světové banky a je považován za jednoho

z největších kritiků formy poskytování rozvojové pomoci současnosti. (Easterly, nedatováno)

Easterly dělí zainteresované osoby do rozvojové pomoci na dvě skupiny: plánovače a hledače. Plánovači jsou ti, kteří shora rozhodují o tom, jak se bude rozvojová pomoc realizovat, slibují dosažení nesplnitelných až utopických cílů a když se jejich plán nenaplní, nikdo za neúspěch necítí odpovědnost a ani ji nepřebírá. Realizace jejich cílů je kontraproduktivní, protože opakovaně investují peníze tam, kde to nikdy nemělo žádné kladné výsledky, a navíc se ani neujišťují, zda se pomoc dostala tam, kam původně měla. Jsou to zastánci tradičního přístupu, který nechtějí měnit. Opakem plánovačů jsou hledači, kteří chtějí prosadit alternativní přístupy, které fungují a ze kterých lidem plyne prospěch. Hledači mají povinnost se zodpovídat za své činy a chtějí ji přijímat, zajímají se o to, po čem je v potřebné zemi poptávka a je pro ně důležitá zpětná vazba a akceptantova spokojenost. Easterly by uvítal, kdyby opadl vliv plánovačů a více se respektovala snaha hledačů, protože chudí neumírají proto, že by na ně svět zanevřel, ale proto, že lidé jim nejsou schopni účinně pomoci. Pracovníci v rozvojových agenturách či nevládních organizacích jsou podle něj z velké části hledači, ale vládní a politické intervence jim nedovolí jejich práci realizovat tak, jak by chtěli. (Easterly, 2010, s. 13-43)

Největší problém je, dle názoru Easterlyho ten, že pomoc je realizována od vlády dárcovské země vládě země přijímající a už se nekontroluje, zda vláda rozvojové země peníze využije na to, na co je dostala. Peníze často zmizí na kontech politiků nebo ve výdajích na zbrojení a chudoba v zemi je stále stejná. Ve své knize označuje za „Břímě bílého muže“ přezíravost Západu a jeho domýšlivost, že je civilizovanější, a tak má jakousi povinnost zachránit ty, kdo se teprve rozvíjí. Velkou kritiku od něj sklidila legenda „Big Push“. Ta zastává názor, že nejchudší země uvízly v pasti chudoby, protože byly chudé vždy, lidé nemají možnost spořit či v zemi je špatná vláda a nemohou z ní vyváznout bez ofenzivních zásahů. Tato legenda má i v dnešní době mnoho zastánců v rámci podporovatelů navyšování rozvojové pomoci i přes mnohé statistické důkazy její nepravdivosti. Na legendě o Big Push je založen i Projekt Milénia, podle nějž malé částky nepomohou a čím rozsáhlejší pomoc bude poskytnutá, tím větší růst přinese. Důkaz o tom však neexistuje, naopak toto tvrzení mnoho studií vyvrací, legenda Big Push přesto dále přežívá. (Easterly, 2010, s. 32-66)

Trhy mají podle Easterlyho vznikat samovolně metodou pokusu a omylu, přizpůsobovat se místním zvyklostem, a ne reformami, které vymyslí lidé zvenčí. Demokracie je důležitá a funguje, ale opět ji nelze vnutit odjinud. Problém je právě ve vládách přijímajících zemí, které často odmítají demokracii a peníze určené k pomoci končí v rukou korupčníků. Rozsáhlá pomoc tedy může být překážkou v zavedení demokracie. (Easterly, 2010, s. 121-170)

Easterly nekritizuje práci všech mezinárodních organizací, naopak tvrdí, že to všechny myslí dobře, ale některé to prostě dělají lépe a efektivněji než jiné. Uznává práci zejména MMF, ale také WB, které vydávají velmi kvalitní publikace jako je World Economic Outlook a World Development Report, tudíž si uvědomují nutnost zpětné vazby. Kritizuje však práci OSN, která provádí pochybné ekonomické analýzy, zejména ve srovnání s těmi z MMF a WB. Problém MMF a WB spočívá v tom, že poskytují nejistým dlužníkům stále nové půjčky, a ti nejsou motivováni k jejich splácení, zvláště když jsou jim dluhy opakovaně odpouštěny. Pokud tedy země svůj dluh nesplatí, má být vyloučena ze seznamu zemí, do kterých jsou půjčky směřovány. Upozorňuje na to, že MMF není rozvojovou agenturou a tudíž by se měl vyvarovat poskytování půjček nejchudším zemím a LDCs, které půjčky nikdy nesplatí. Zároveň se nemá zapojovat do dalších aktivit, které nesouvisejí s jeho původním posláním, tj. např. ochrana životního prostředí. (Easterly, 2010, s. 173-245)

Velmi vyhraněný názor má na léčbu AIDS. Tvrdí, že lepší než léčit AIDS je zabývat se jeho prevencí a léčbou nemocí méně závažných a nákladných, jako jsou malárie, spalničky či tuberkulóza, které zabíjejí, i když by nemusely. Léčbou AIDS se začaly rozvojové agentury zabývat až tehdy, když propukla rozsáhlá epidemie a bylo už příliš pozdě, tím však zviditelnili svou dobročinnost na úkor léčby jiných nemocí. Léky, které distribuují vlády, často mizí na černém trhu a už se nikdo nezajímá, zda se dostaly k pacientům nebo kam se ztratily. Lidé nakažení AIDS už se nevyléčí, takže je lepší se věnovat prevenci, aby přežila příští generace. Rodiče nakažení AIDS zanechávají na světě své děti, které často umírají na ulicích, propadnou drogové závislosti nebo se z nich stanou delikventi, kteří značně komplikují tamní rozvojovou krizi. Rozvojové agentury by se měly poradit s místními lidmi, zda chtějí raději léčit AIDS nebo méně závažné nemoci. (Easterly, 2010, s. 246-273)

Vojenské intervence jsou dle Easterlyho podnikány nikoli za účelem pomoci zemím, ale kvůli strategickým zájmům Západu, tj. zisk zkušeností, válečných či

obchodních spojení, atd. Záminkou je údajný altruismus, zabránění porušování lidských práv, změna režimu, mír či prosperita, následkem pak úmrtí mnoha nevinných místních. Zásahy se dělají bez znalosti tamních podmínek a opět bez toho, že by byl za následky volán někdo k zodpovědnosti. Západ by neměl zasahovat do zemí, o kterých nic neví, a především zemím intervencemi neškodit. (Easterly, 2010, s. 277-318)

Klíčem k úspěchu je zaměřit se na úzce vymezené cíle, nesnažit se vytvářet viditelné výstupy (jako je postavit školu) místo toho, aby se investovalo do údržby silnic, dodávek učebnic do škol či léků do nemocnic. Důležité je, aby se rozvojové agentury specializovaly a nedělaly od všeho trochu, aby byla jasně definovaná zodpovědnost za plnění programů i MDGs, aby kolektivní zodpovědnost zmizela a aby byly agentury podrobeny nezávislému hodnocení, jež je bude motivovat k hledání fungujících postupů. Bylo by lepší, kdyby se dalo více pravomocí a možností sledovat vlastní zájem chudým lidem v rozvojových zemích a nenařizovalo se jim, co mají dělat, být pouze spoluúčastníky a pomáhat konkrétním lidem, nikoli vládám. Budoucnost spočívá v poradenství či odstranění zbytečných obchodních regulací a volném obchodu. (Easterly, 2010, passim)

6.1.3 Vnímání rozvojové pomoci rozvojovými zeměmi je výhradně pozitivní?

Ačkoli se logicky může zdát, že každá země by měla být vděčná za to, že jí chce někdo materiálně pomoci, ať už jde o jakoukoli pomoc, není tomu tak. Nomsa Duba, velvyslankyně Jihoafrické republiky v ČR, na semináři o rozvojových zemích pronesla: „*Myšlenka, že zahraniční pomoc vytáhne Afriku z bídy, je pohádka. Africké země si uvědomují, že zahraniční pomoc má mnoho úskalí na to, aby mohla být považována za dobrou zbraň pro boj proti chudobě.*“ (Duba, 2009, s. 14). Jako příklad uvádí potravinovou pomoc, která je nakupovaná, přepravovaná i distribuovaná zahraničím, což znamená, že všechny peníze zůstanou tam a rozvojové země nejsou za těchto podmínek schopni vyprodukovat dostatek vlastních potravin pro své obyvatele. Dalším příkladem je pomoc určená na rozvoj infrastruktury v afrických zemích, která je opět realizována stavebními firmami rozvinutého státu. Většinu darovaných finančních prostředků pak pohltí odborníci z rozvinutých zemí, kteří mají dohlížet na stavbu, a malý zbytek peněz si nechají zkorumpovaní lidé ve vládách. Velvyslankyně říká, že Africe současný koncept rozvojové pomoci nepomáhá, nepotřebuje dostávat almužny, ale pouze určitý omezený a kontrolovaný základ. Země zbohatne tím, že si peníze

vydělá podnikáním. To však vyžaduje zavedení rovných podmínek a zrušení cel a dotací, které rozvojovým zemím brání v přístupu na globální trhy (Dubá, 2009, s. 14-16). Zároveň stále ještě není překonán stín koloniální historie některých afrických států, což ovlivňuje jejich vnímání rozvojové pomoci. Tudíž je na ni často pohlíženo jako na projev neokolonialismu. To samé platí v podstatě i na rozvojové země mimo Afriku.

6.2 Úspěšnost ekonomických výsledků rozvojové pomoci Evropské unie a České republiky

Monitoring a evaluace rozvojové pomoci jsou důležité nejen pro rozvojové země, ale i pro dárce. Stávají se důležitou součástí v agendách rozvojových aktérů a do budoucna lze očekávat, že budou garancí kvality a úspěšnosti rozvojových programů (Pavelková, 2011, s. 13). Evaluace je systematické a objektivní hodnocení probíhajících či dokončených projektů nebo programů, jejich realizace, výsledků a významu. Cílem je určit, zda byly naplněny stanovené cíle, hodnocení má být věrohodné a užitečné k začlenění získaných poznatků do rozhodovacího procesu příjemce i dárce (OECD, 2006, s. 4). Důležité je, aby evaluace rozvojových programů byla rozsáhlá a hlavně nezávislá tak, aby poskytla informace o tom, co funguje, co ne a proč, což přispěje k efektivnosti rozvojové pomoci. Výsledky evaluace navíc motivují donory k dárcovství a vlády partnerských zemí volají k zodpovědnosti. DAC rozvíjí společné normy a standardy pro hodnocení rozvoje, vychází z Pařížské deklarace o účinnosti pomoci a podněcuje členské země ke sdílení a koordinaci svých plánů pro budoucí hodnocení. DAC založila Evaluation Resource Centre (DEReC), které získává hodnotící zprávy od všech členských rozvojových agentur a poskytuje důkazy o tom, co funguje a co ne. Zisk informací od rozvojových zemí je někdy složitý, protože ne každá z nich dokáže či je ochotna poskytnout dostatek pravdivých informací. (OECD nedatováno; Pavelková, 2011, s. 5-6)

Následující dvě tabulky a grafy znázorňují výši celkové oficiální (dále také dělené na bilaterální a multilaterální) rozvojové pomoci poskytované institucemi Evropské unie a Českou republikou v letech od roku 2003 do 2012. Částky byly vypočítány za dobových kurzů a jsou uvedené v milionech amerických dolarů. Přesné číselné údaje zobrazují tabulky. (OECD, 2013)

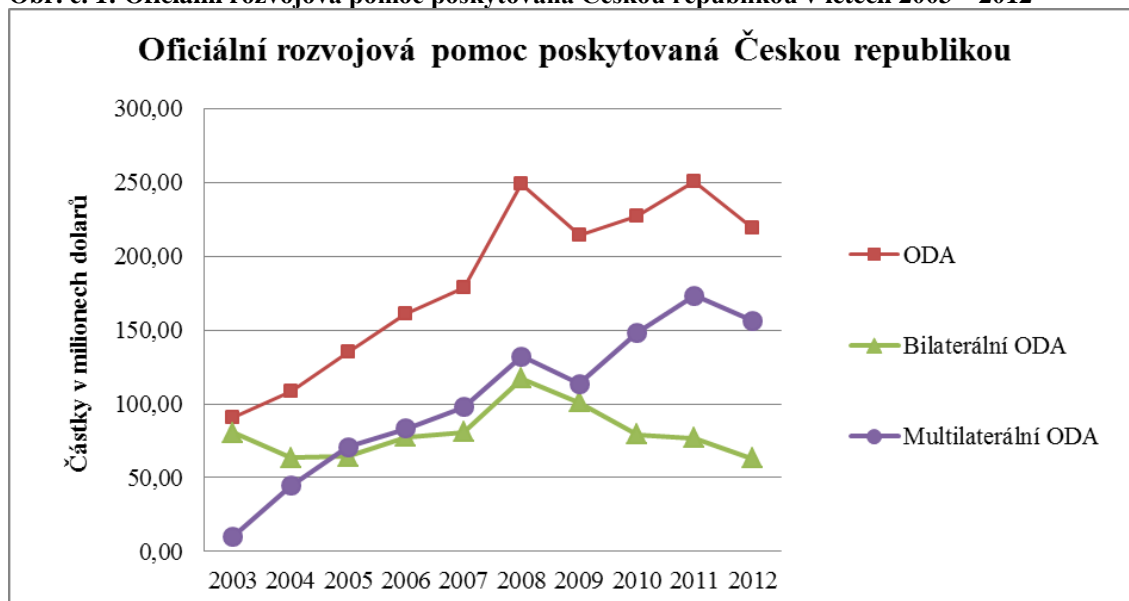
Tab. č. 2: Prostředky vynaložené na ODA Českou republikou v letech 2003 – 2012 (v milionech dolarů)

Typ pomoci	Rok									
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ODA	90,55	108,27	135,13	160,86	178,88	249,21	214,72	227,56	250,46	219,33
Bilaterální ODA	80,36	63,58	64,42	77,70	80,95	117,14	101,02	79,36	76,96	63,01
Multilaterální ODA	10,19	44,70	70,73	83,17	97,93	132,07	113,68	148,20	173,51	156,32

Zdroj: Vlastní zpracování, 2013; OECD, 2013

ODA poskytovaná Českou republikou kolísá, měla však spíše progresivní charakter. V roce 2008 dosáhla až na částku 249,21 milionů dolarů, pak poklesla kvůli hospodářské krizi v roce 2009 na 214,72 milionů dolarů a následně opět vzrostla na 250,46 milionů dolarů. Kolísání lépe zobrazuje následující graf. Také jasně ukazuje, že během let rostl význam multilaterální rozvojové spolupráce nad spoluprací bilaterální.

Obr. č. 1: Oficiální rozvojová pomoc poskytovaná Českou republikou v letech 2003 – 2012

Zdroj: Vlastní zpracování, 2013

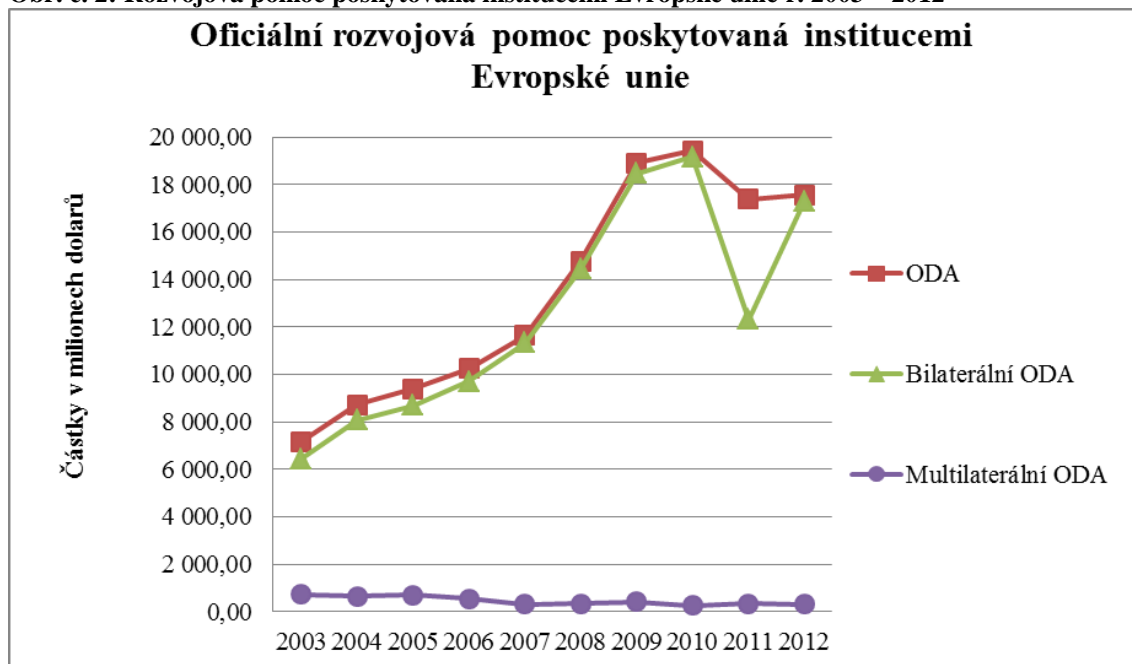
Tab. č. 3: Prostředky vynaložené institucemi Evropské unie na ODA v letech 2003 – 2012 (v milionech dolarů)

Typ pomoci	Rok									
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ODA	7173,2	8703,57	9389,96	10245,2	11634,2	14756,7	18900,0	19428,8	17390,5	17570,1
Bilaterální ODA	445,39	8067,95	8686,51	9699,41	11326,7	14427,7	18477,8	19177,7	12304,7	17267,3
Multilaterální ODA	727,83	635,62	703,45	545,79	307,56	328,99	422,20	251,12	345,21	302,75

Zdroj: Vlastní zpracování, 2013; OECD, 2013

Z číselných údajů vyplývá, že ODA vynaložená institucemi Evropské unie rostla do roku 2010. Poté klesla o více než 2 miliardy dolarů na 17,4 miliard dolarů a opět začala růst. Patrný je rozdíl mezi výší bilaterální a multilaterální spoluprací. Vše lépe zobrazuje následující graf.

Obr. č. 2: Rozvojová pomoc poskytovaná institucemi Evropské unie r. 2003 – 2012

Zdroj: Vlastní zpracování, 2013

Evropská unie a její členské státy opakovaně potvrdili svůj závazek dosáhnout 0,7 % ODA v poměru k HND do roku 2015 jako pevně časově vymezený cíl. Důvodem pro toto časové vymezení bylo poskytnout dostatečné finanční prostředky k dosažení rozvojových cílů tisíciletí. Rada EU však neodsouhlasila žádná konkrétní opatření

nezbytná pro splnění tohoto závazku a proto Evropská komise navrhla tři způsoby, jak úsilí států zintenzivnit, tj.

1. vypracovat realistický a ověřitelný plán akcí ZRS, který by nastínil, jak státy usilují o dosažení cílů ODA 2015,
2. zavést mechanismus vzájemného hodnocení, přičemž Evropská rada bude posuzovat pokrok členských států při dosažení cílů
3. a přijmout národní legislativu vyčleněnou ODA. (European Commission, 2012d, s. 59)

Následující tabulka zobrazuje celkové částky vynaložené na ODA v roce 2011 státy Evropské unie a navíc reflektuje plán výdajů na ODA v roce 2015. Také jsou zobrazeny částky v milionech EUR, které budou ještě chybět k tomu, aby bylo dosaženo mezinárodních cílů.

Tab. č. 4: Úroveň ODA jednotlivých států Evropské unie v roce 2011 a plán do roku 2015

Member State	ODA 2011		Projected increase in ODA by 2015 EUR Million	Remaining gap to national targets		Total ODA in 2015 to meet national targets	
	EUR Million	% of GNI		EUR Million	EUR Million	% of gap	EUR Million
Austria	796	0,27	608	979	2,7	2 384	0,70
Belgium	2 014	0,53	958	6	0,0	2 977	0,70
Bulgaria	35	0,09	26	88	0,2	149	0,33
Cyprus	28	0,16	5	33	0,1	65	0,33
Czech Republic	184	0,13	24	325	0,9	533	0,33
Denmark	2 144	0,86	180	457	1,2	2 782	1,00
Estonia	18	0,12	12	30	0,1	60	0,33
Finland	1 013	0,52	147	403	1,1	1 563	0,70
France	9 345	0,46	1 243	5 069	13,8	15 657	0,70
Germany	10 452	0,40	1 855	7 981	21,7	20 288	0,70
Greece	238	0,11	58	1 368	3,7	1 548	0,70
Hungary	101	0,11	1	242	0,7	341	0,33
Ireland	650	0,52	49	280	0,8	978	0,70
Italy	3 050	0,19	239	9 275	25,2	12 086	0,70
Latvia	14	0,07	6	59	0,2	79	0,33
Lithuania	38	0,13	25	56	0,2	118	0,33
Luxembourg	297	0,99	31	-	-	328	1,00
Malta	14	0,25	8	-	-	22	0,33
The Netherlands	4 698	0,75	471	238	0,6	4 930	0,70
Poland	300	0,08	57	1 032	2,8	1 389	0,33
Portugal	481	0,29	125	613	1,7	1 219	0,70
Romania	118	0,09	43	377	1,0	538	0,33
Slovak Republic	62	0,09	6	192	0,5	260	0,33
Slovenia	45	0,13	19	65	0,2	130	0,33
Spain	3 067	0,29	1 317	6 386	17,4	8 136	0,70
Sweden	4 032	1,02	657	102	0,3	4 587	1,00
UK	9 881	0,56	4 778	-	-	14 659	0,70
Total EU MS	53 115	0,42	9 719	34 974	95,0	97 808	0,69
Unassigned gap to collective target				1 823	5,0	1 823	0,01
EU27	53 115	0,42	9 719	36 797	100,0	99 631	0,70

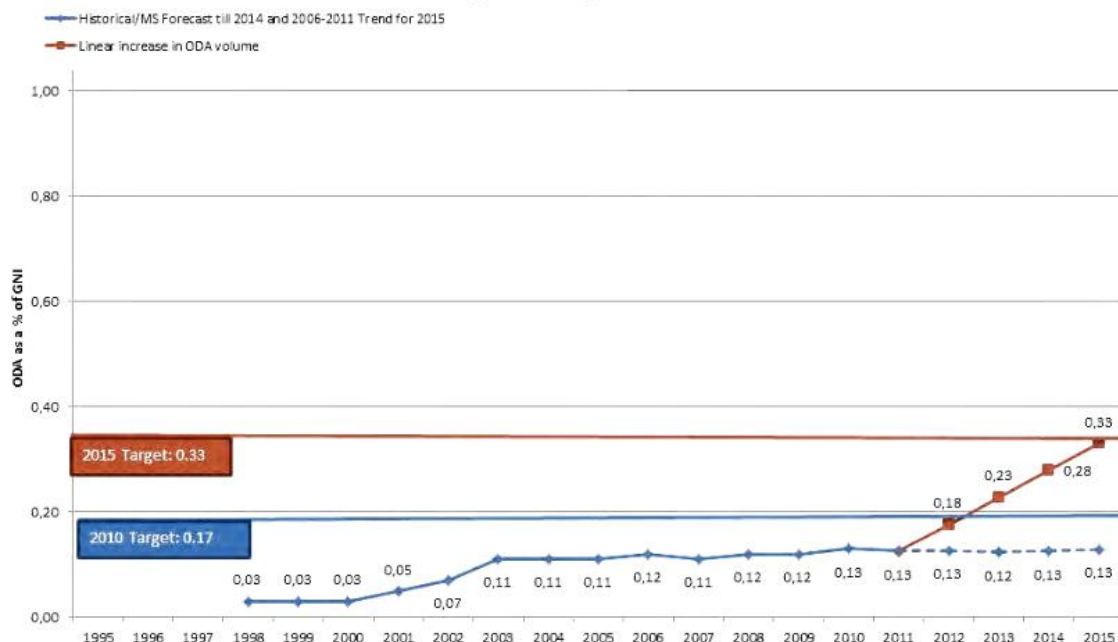
Zdroj: European Commission, 2012d, s. 58

Celkový objem ODA EU byl v roce 2011 53,115 miliard EUR. Jak již bylo řečeno, závazek nejbohatších států EU je zvýšit podíl ODA na HND na 0,7 %, Česká republika pak na 0,33 %. Předpokládané zvýšení ODA do roku 2015 je o 9,719 miliard EUR. K naplnění cílů zbývá 36,797 miliard EUR. Celá Evropská unie by měla v roce 2015 ke splnění mezinárodních cílů poskytnout na ODA 99,631 miliard EUR, čímž by splnila závazek na zvýšení pomoci na 0,70 % z HND. Předpokládaný nárůst pomoci ČR je o 24 milionů EUR, k naplnění mezinárodních cílů by pak měla být celková ODA ČR 534 milionů EUR, což znamená 0,33 % HND.

Vzhledem k těmto odhadům a cíli 0,7 % ODA/HND by měla EU a její členské státy výrazně zvýšit své úsilí a téměř zdvojnásobit svou současnou oficiální rozvojovou pomoc v nominálním vyjádření. Při současném tempu zpoždění odpovídá 25 rokům na cestě k 0,7 % ODA/HND. Stanovení tohoto cíle bylo nesymetrické k úsilí států a nebude ho do roku 2015 dosaženo. (European Commission, 2012d, s. 55)

Pro ukázkou stanoveného cíle a nemožnosti jeho naplnění používám následující graf, který zobrazuje podíl ODA na HND (v procentech) České republiky v letech od 1998 až do roku 2015. Graf zobrazuje roky 2012 – 2015 jako odhad.

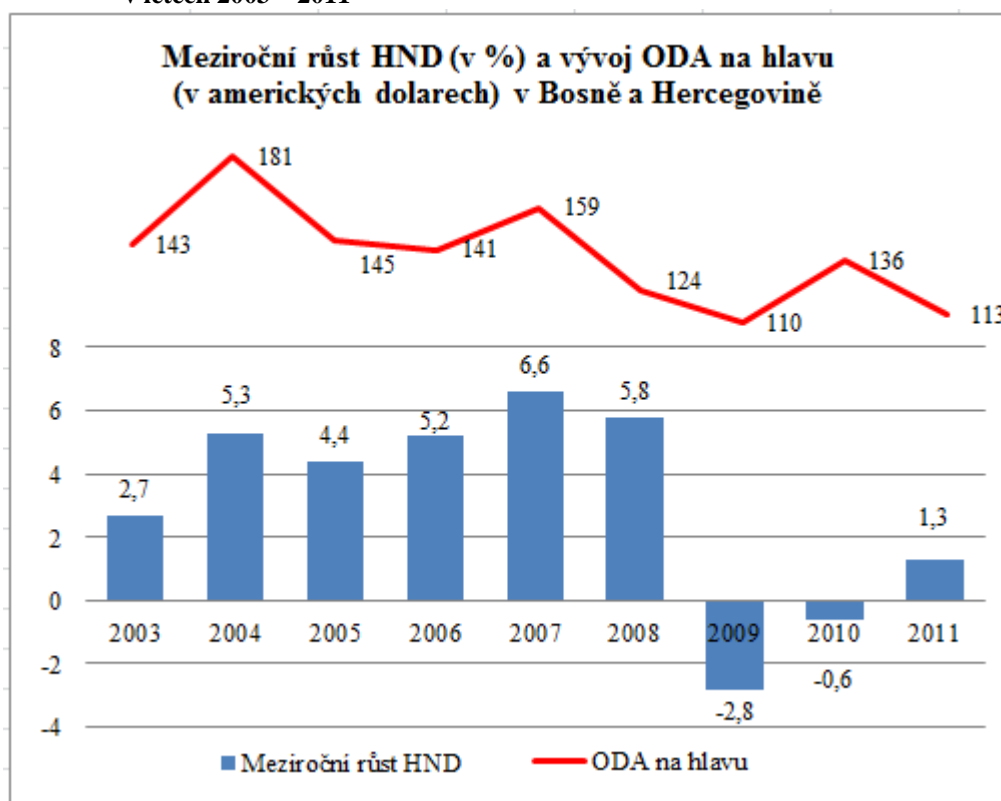
Obr. č. 3: Průběh a projekce podílu ODA/HND České republiky v procentech v letech 1998 - 2015
Czech Republic - ODA as a % of GNI
Historical data and scenario for reaching 2015 targets

Zdroj: European Commission, 2012d, s. 96

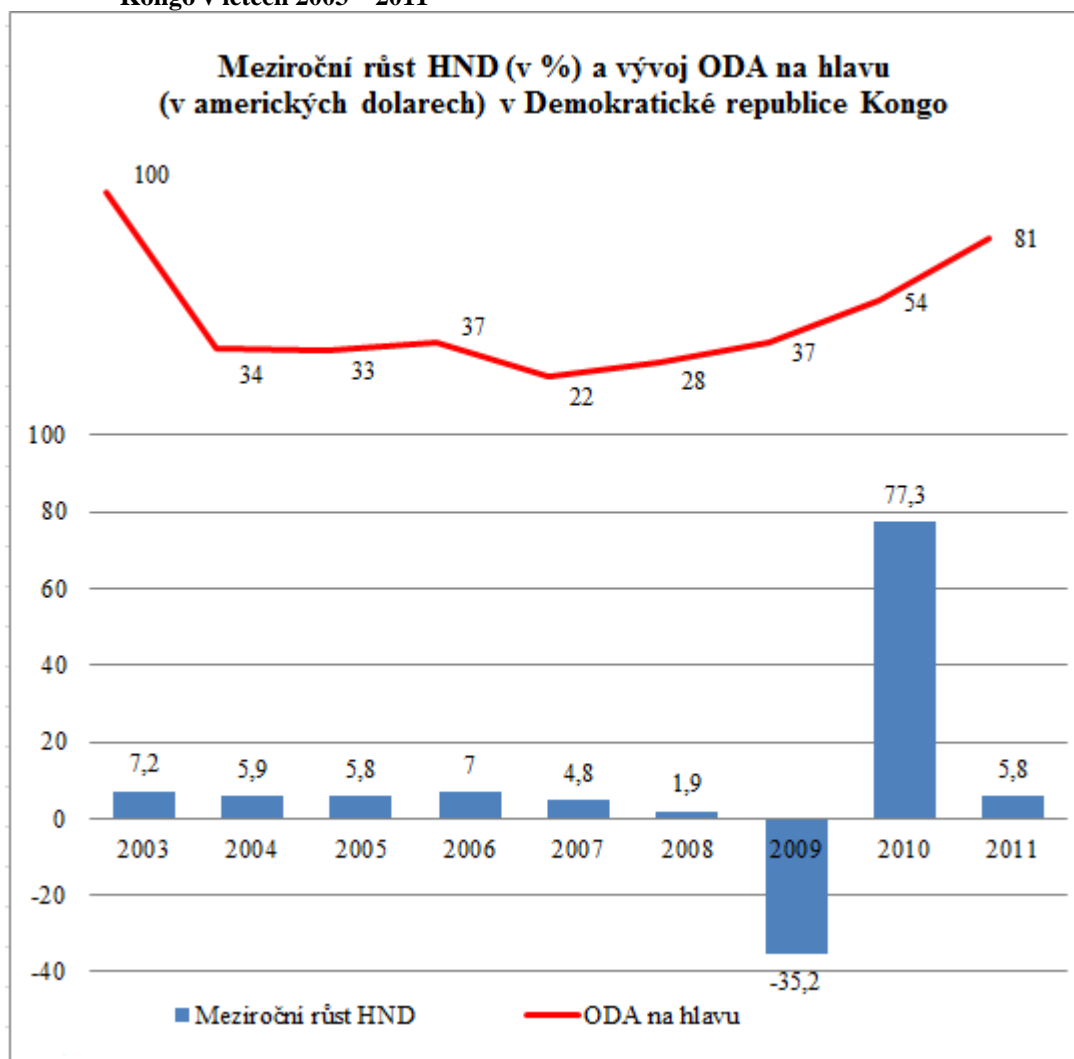
Domnívat se však, že úspěch v rozvojové pomoci roste ruku v ruce s její velikostí, by bylo zavádějící a nesprávné. Důkazem mohou být například následující dva grafy. Jeden zobrazuje procentní meziroční růst HND a vývoj ODA na hlavu v dolarech v Bosně a Hercegovině a druhý to samé v Demokratické republice Kongo. Oba grafy zobrazují jistou závislost mezi ODA a HND. Jisté však je, že ODA není jediným faktorem, který má na kolísání HND vliv, ale to neznamená, že by se zde neměl projevit. Bosnu a Hercegovinu jsem vybrala proto, že je prioritní zemí rozvojové spolupráce ČR a Demokratickou republiku Kongo z důvodu, že je členem skupiny ACP, se kterou spolupracuje EU.

Obr. č. 4: Meziroční růst HND (v %) a vývoj ODA na hlavu (v dolarech) v Bosně a Hercegovině v letech 2003 – 2011

Zdroj: Vlastní zpracování, 2013; WB, 2013a; WB, 2013b

Obr. č. 5: Meziroční růst HND (v %) a vývoj ODA na hlavu (v dolarech) v Demokratické republice Kongo v letech 2003 – 2011

Zdroj: Vlastní zpracování, 2013; WB, 2013a; WB, 2013b

Grafy ukazují, že jistá závislost je patrná, nicméně hlavní vliv má spíše celková světová ekonomická situace, která ovlivňuje zároveň objem poskytované pomoci s hospodářskými výsledky dané rozvojové země. Např. ekonomická krize od roku 2009 je patrná na obou ukazatelích. Výkyvy v objemu poskytované ODA jsou u Bosny a Hercegoviny relativně malé, ovšem mohou přispět k výraznějším výkyvům HND. U Demokratické republiky Kongo je více patrné, že s růstem ODA neroste ani neklesá proporcionálně HND.

Rozvoj lze mimo HND/ODA měřit například také pomocí Indexu lidského rozvoje (HDI), který reflektuje tři samostatné dimenze – zdraví, vzdělání a životní úroveň. Každá dimenze má svůj index (tzv. subindex) a ten se může pohybovat mezi 0 a 1, kde 0 odpovídá minimu (nutnému k přežití) a 1 maximu ukazatele (skutečné hodnoty zemí). Státy jsou poté seřazeny od nejnižší hodnoty po nejvyšší a rozděleny do

4 skupin zemí: velmi vysoký lidský rozvoj, vysoký lidský rozvoj, střední lidský rozvoj a nízký lidský rozvoj (Syrovátka 2011b, s. 108). Česká republika je ve skupině velmi vysokého lidského rozvoje s hodnotou HDI 0,873. Deset zemí s nejlepším HDI a deset zemí s nízkými hodnotami HDI podle něj zařazené do skupiny nízkého lidského rozvoje jsou znázorněny v následující tabulce. (UNDP, 2013, s. 144)

Tab. č. 5: Index lidského rozvoje – 10 nejlepších a 10 nejhorších hodnot zemí za rok 2012

Země	Velmi vysoký lidský rozvoj	Země	Nízký lidský rozvoj
Norsko	0,955	Mosambik	0,327
Austrálie	0,938	Čad	0,340
USA	0,937	Burkina Faso	0,343
Nizozemsko	0,921	Mali	0,344
Německo	0,920	Eritrea	0,351
Nový Zéland	0,919	Středoafriická republika	0,352
Irsko	0,916	Guinea	0,355
Švédsko	0,916	Burundi	0,355
Švýcarsko	0,913	Sierra Leone	0,359
Japonsko	0,912	Guinea-Bissau	0,364

Zdroj: Vlastní zpracování, 2013; UNDP, 2013, s. 144, 146

Nejvyšší a tedy nejlepší hodnotu HDI má Norsko 0,955, nejhůř je na tom, co se lidského rozvoje týče, Mosambik s hodnotou indexu 0,327. Pokud by tabulka zobrazovala 11 nejhorších hodnot indexu, pak by na tomto místě byl Afghánistán s hodnotou 0,374, který je jednou z prioritních zemí bilaterální rozvojové spolupráce České republiky s rozvojovým programem. (UNDP, 2013, s. 146)

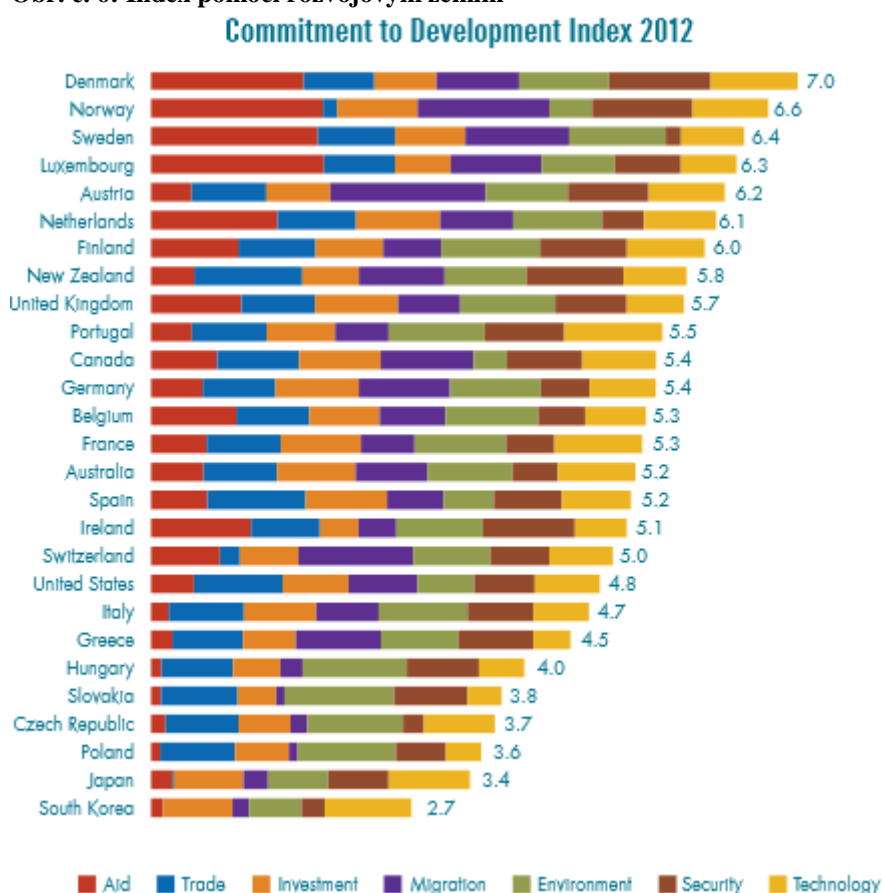
Další důkaz toho, že hodnocení rozvojové pomoci nemusí spočívat pouze v měření jejího množství v penězích, může sloužit například i Commitment to

Development Index (Index pomoci rozvojovým zemím). Tento Index každoročně vydává nezisková organizace Center for Global Development z Washingtonu, která se zaměřuje na výzkum. Index hodnotí 27 nejbohatších zemí světa z hlediska 7 oblastí, tj.

1. kvalita a množství zahraniční pomoci,
2. otevřenost k vývozu,
3. politiky, které podporují investice,
4. migrační politiky,
5. environmentální politiky,
6. bezpečnostní politiky,
7. podpora tvorby a šíření technologií. (Center for Global Development, 2012, s. 1-2)

Index je využíván mezinárodními organizacemi i médii pro lepší pochopení a zefektivnění rozvojové pomoci. Do hodnocených zemí byla nově zařazena i Česká republika. Čím vyšší je hodnota indexu, tím je rozvinutá země vstřícnější k rozvojové zemi. (Janský a Řehořová, 2012, s. 3)

Obr. č. 6: Index pomoci rozvojovým zemím

Zdroj: Center for Global Development, 2012, s. 1

Česká republika je v porovnání s ostatními z 27 zemí na 24. místě. S Indexem 3,7 je lepší než Polsko, Japonsko a Jižní Korea. Těsně nad Českem skončilo Slovinsko a Maďarsko. Nejlepšími oblastmi České republiky v rozvojové pomoci jsou životní prostředí, obchod a technologie. Naopak zaostává v samotné standardní rozvojové pomoci a v migraci. Objem prostředků do rozvojové pomoci se již zavázala zvýšit, avšak v době, kdy samotná ČR potřebuje velký objem finančních prostředků pro chod státu, by bylo dobré sledovat spíše jiná kritéria, např. migraci a bezpečnost. (Center for Global Development, 2012, s. 1; Janský a Řehořová, 2010, s. 4-8)

Ze zprávy DAC o Evropské unii vychází následující fakta a doporučení. Velikost, geografický rozsah a rozměr partnerství rozvojových programů Evropské unie ji činí impozantní v celosvětovém rozvoji. Instituce EU jsou jedinečné v tom, že poskytují přímou podporu rozvojovým zemím (viz. Obrázek 2) a hrají roli spojovatelů všech 27 členských států (koordinují je, aby dosáhly lepšího vlivu na rozvoj, posilují hlas EU v celosvětových diskusích). Jelikož je rozvojová spolupráce ve sdílených kompetencích EU a jejích členských států, musí pro dosažení vůdčího potenciálu stavět na Evropském konsensu o rozvoji a posílit svou společnou vizi, závazky a přístupy k rozvojové spolupráci. Navržená Agenda pro změnu je podle DAC dobře načasovaná a měla by ovlivňovat finanční rámec na rozmezí let 2014-2020. Od roku 2007 instituce EU udělaly zásadní kroky k tomu, aby byla rozvojová pomoc účinnější a měla větší dopad. Tyto kroky jsou zásadní organizační restrukturalizací úsilí o zjednodušení finančních nástrojů a strategickým přístupem k vytváření koordinované a sladěné spolupráce, která bude účinnější a s vyšším dopadem. Nicméně orgány EU musí dosáhnout většího pokroku v řadě oblastí. Musí dokončit reorganizaci, která je nutná pro ujasnění zodpovědnosti každé instituce za rozvojové programy spolupráce. Také musí posílit management znalostí a snížit administrativní zátěž partnerů EU. Dále by měla více demonstrovat a sdílet výsledky svých rozvojových programů. (OECD, 2012b, s. 13)

Na rozdíl od DAC osobně Evropský konsenzus o rozvoji považují za zbytečně dlouhý dokument, který popisuje mnoho obecných cílů, kterých chce EU dosáhnout, aniž by bylo formulováno, jak přesně jich dosáhnout. Na osmnácti stranách se dokola opakují hesla, která vyvolávají v člověku naději a vedou ho k představě, že EU je úspěšná v tom, co dělá pro rozvojové země. Agenda pro změnu je zkrácená verze Evropského konsenzu o principy a několik cílů, je v ní však zdůrazněno, že výchozí

a platný je pro rozvojovou politiku EU nadále konsenzus, navíc není ohledně stanovených cílů o moc konkrétnější. Kdyby EU vytvořila nový dokument, který by stručně a jasně popsal, čeho a jak chce největší donor v oblasti rozvojové pomoci dosáhnout a tento dokument pak respektoval, mohl by dosáhnout ještě lepších výsledků. Ani jeden ze zmíněných dokumentů vlastně nic konkrétního obyčejnému člověku neříká.

U České republiky bych naopak vyzdvihla základní dokument Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce, který stručně, avšak jasně shrnuje celou zahraniční pomoc od historie až po konkrétní programy a priority. Za správné a hlavně prozíravé považuji taktiku zaměření se na preferenční země, se kterými již dlouhou dobu ČR udržuje dobré vztahy a pomoc od ní je v těchto zemích viditelná a velmi dobře přijímaná. Dobré je zaměření na konkrétní cíle, které mají být v rozvojové oblasti realizovány. Dle mého názoru by však ČR měla pomáhat v méně zemích, než tomu je dosud. Jsme přece jen malá země, a kdybychom svou pomoc cílili intenzivněji do menšího množství potřebných zemí a s jasně vymezenými cíli v méně oblastech zájmu, byla by tato pomoc určitě účinnější. O multilaterální spolupráci konkrétně a podrobně vypovídá zvláštní dokument Strategie mnohostranné rozvojové spolupráce, který je také poměrně obsáhlý, ale velmi vhodně zpracovaný. Portfolio mezinárodních rozvojových organizací, se kterými ČR spolupracuje, je ale velmi obsáhlé a teoreticky by bylo vhodné uvažovat o jeho zúžení.

7 Závěr

Vyhodnocovala jsem především makroekonomickou korelaci rozvojové pomoci s růstem životní úrovně rozvojových zemí a způsob vnímání rozvojové pomoci jejími koncovými recipienty, tedy samotnými obyvateli rozvojových zemí. Jestliže se na rozvojovou pomoc podívám s uvědoměním si strukturálních problémů této oblasti politické ekonomie, jak jsem ostatně stanovila jako cíl práce, dospívám k následujícím závěrům.

Poznatky vypovídají o tom, že způsob poskytování rozvojové pomoci je stále nedokonalý a je třeba na něm pracovat. Ačkoli v mnohém souhlasím s Williamem Easterlym, především v tom, že nelze o lidech v rozvojových zemích rozhodovat shora a zvenčí, nejsem v této problematice skeptikem a chudoba lidí mě nenechává chladnou, protože sama celý život žiji v relativním blahobytu. K pomoci chudým lidem je vždy třeba trocha altruismu, ovšem měl by se brát v úvahu i zdravý rozum a primární zájem rozvojových agentur by měl být na záchraně lidských životů a nikoli na medializaci. Dárcovské země i agentury by měly naléhat na změnu podmínek v rozvojových zemích, především co se týče zavedení dobré vlády, a poskytovat finanční prostředky pouze tam, kde s nimi bude adekvátně nakládáno. Vynaložení prostředků by se mělo ověřit, a to především tím, že se zeptají chudých, zda jim přišla slíbená pomoc, žádná zpronevěra nesmí být trpěna. Je v pořádku, že se dnes používá spíše pojem rozvojová spolupráce nežli rozvojová pomoc, protože každá země, i ta dárcovská, by měla mít ze společných vztahů určitý prospěch. Klíčem k úspěchu je stanovení priorit jednotlivých zemí i rozvojových agentur, které by se věnovaly pouze určitým oblastem a potřebným zemím, a větší otevření trhů, protože protekcionismus škodí obchodu rozvojových zemí.

Abych konkrétně zodpověděla zformulované výzkumné otázky v úvodu práce, předkládám následující teze. Za rozvojovou pomoc nelze považovat poskytnutí veškerých materiálních statků a rozvojové země tuto pomoc nevnímají pouze pozitivně. Jasným důkazem obou tvrzení je již zmíněná potravinová pomoc, která ničí místní zemědělce a země není schopná sama z chudoby vyváznout. Evropská unie a Česká republika se neustále snaží nacházet postupy, jak nejlépe a efektivně rozvojovou pomoc poskytovat. Spolupracují s mnoha mezinárodními organizacemi a na základě této kooperace si stanovili prozatím nereálné cíle, tj. poskytovat ODA ve výši 0,7 % HND EU a 0,33 % HND ČR do roku 2015. Jejich priority vycházejí z MDGs, kterých však také nebude dosaženo do roku 2015. Nicméně strategie do jisté míry prospěšné jsou

a právě EU a ČR pokládám za jedny z neúspěšnějších poskytovatelů a zároveň nejpečlivějších administrátorů rozvojové pomoci v současném světě. Zvláště lze ocenit jejich snahu o zkvalitnění systému evaluace projektů a poučení se z těch neúspěšných a nefunkčních.

Seznam tabulek

Tab. č. 1: Partnerské mezinárodní organizace s ČR dle kategorií	34
Tab. č. 2: Prostředky vynaložené na ODA Českou republikou v letech 2003 – 2012 (v milionech dolarů)	42
Tab. č. 3: Prostředky vynaložené institucemi Evropské unie na ODA v letech 2003 – 2012 (v milionech dolarů)	43
Tab. č. 4: Úroveň ODA jednotlivých států Evropské unie v roce 2011 a plán do roku 2015	44
Tab. č. 5: Index lidského rozvoje – 10 nejlepších a 10 nejhorších hodnot zemí za rok 2012	48

Seznam obrázků

Obr. č. 1: Oficiální rozvojová pomoc poskytovaná Českou republikou v letech 2003 – 2012	42
Obr. č. 2: Rozvojová pomoc poskytovaná institucemi Evropské unie r. 2003 – 2012 ...	43
Obr. č. 3: Průběh a projekce podílu ODA/HND České republiky v procentech v letech 1998 - 2015	45
Obr. č. 4: Meziroční růst HND (v %) a vývoj ODA na hlavu (v dolarech) v Bosně a Hercegovině v letech 2003 – 2011	46
Obr. č. 5: Meziroční růst HND (v %) a vývoj ODA na hlavu (v dolarech) v Demokratické republice Kongo v letech 2003 – 2011	47
Obr. č. 6: Index pomoci rozvojovým zemím	49

Seznam zkratek

ACP	Afrika, Karibik, Pacifik (African, Caribbean, and Pacific Group of States)
ČR	Česká republika
DAC	Výbor pro rozvojovou spolupráci (Development Assistance Committee)
EAMA	Asociované africké a malgašské státy (Associated African and Malgache Countries)
EBRD	Evropská banka pro obnovu a rozvoj (European bank for reconstruction and development)
EDF	Evropský rozvojový fond (European Development Fund)
EHS	Evropské hospodářské společenství
EU	Evropská unie (European Union)
EUR	Euro
HDI	Index lidského rozvoje (Human Development Index)
HDP	Hrubý domácí produkt
HND	Hrubý národní důchod
IBRD	Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (International Bank for Reconstruction and Development)
ICSID	Mezinárodním centrem pro řešení investičních sporů (International Centre for Settlement of Investment Disputes)
IDA	Mezinárodní asociace pro rozvoj (International Development Association)
IFC	Mezinárodní finanční korporací (International Finance Corporation)
HIV/AIDS	Human Immunodeficiency Virus/Acquired Immunodeficiency Syndrom
LDCs	Nejméně rozvinuté země (Least developed countries)
MDGs	Rozvojové cíle tisíciletí (Millenium development goals)
MIGA	Multilaterální agenturou pro garanci investic (Multilateral Investment Guarantee Agency)
MMF	Mezinárodní měnový fond (International Monetary Fund)
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
NGOs	Nevládní neziskové organizace (Non-Governmental Organizations)
OA	Oficiální pomoc (Official assistance)
ODA	Oficiální rozvojová pomoc (Official development assistance)

OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development)
OSN	Organizace spojených národů (United Nations)
PHARE	Pologne – Hongrie Assistance a la reconstruction des economies
SDRs	Zvláštní práva čerpání (Special Drawing Rights)
UNCTAD	Konference spojených národů o obchodu a rozvoji
UNIFEM	Rozvojový fond OSN pro ženy (United Nations Development Fund for Women)
UNFPA	Populační fond OSN (United Nations Population Fund)
UNHCR	Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (United Nations High Commissioner for Refugees)
UNICEF	Dětský fond OSN (United Nations Children's Fund)
UNDP	Rozvojový program OSN (United Nations Development Programme)
WB	Světová banka (World bank)
WTO	Světová obchodní organizace (World Trade Organization)
ZRS	Zahraniční rozvojová spolupráce

Seznam literatury

Tištěné zdroje

COLLIER, Paul. *The bottom billion: why the poorest countries are failing and what can be done about it*. Oxford: Oxford University Press, 2007, 209 s. ISBN 978-0-19-537338-7.

DUBA, Nomsa. Rozvojové země potřebují obchod, ne pomoc. In: DUBA, Nomsa a kol. *Rozvojové země: Potřebují pomoc nebo volné trhy?* Praha: CEP, 2009, s. 14 - 16. ISBN 978-80-86547-74-9

DUŠKOVÁ, Lenka a WAISOVÁ, Šárka. Zahraniční rozvojová spolupráce v historické perspektivě. In: WAISOVÁ, Šárka a kol. *Ve stínu modernity*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 315-331. ISBN 80-86898-54-7

EASTERLY, William Russell. *Břímě bílého muže: proč pomoc Západu třetímu světu selhává?*. Praha: Academia, 2010, 454 s. XXI. století; sv. 7. ISBN 978-80-200-1776-5.

FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, 803 s. ISBN 978-80-7325-223-6.

HALAXA, Petr a NĚMEČKOVÁ, Tereza. Mezinárodní rozvojová pomoc a spolupráce. In: ADAMCOVÁ, Lenka a kol. *Rozvojová ekonomika*. Praha: Oeconomica, 2009, s. 303-324. ISBN 978-80-245-1515.

HORKÝ, Ondřej. Rozvoj. In: DUŠKOVÁ, Lenka a kol. *Encyklopedie rozvojových studií*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, s. 262-266. ISBN 978-80-244-2948-9.

HORKÝ, Ondřej. Rozvojová spolupráce. In: DUŠKOVÁ, Lenka a kol. *Encyklopedie rozvojových studií*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, s. 266-268. ISBN 978-80-244-2948-9.

JAMMULAMADAKA, Nimruji. Do NGOs Differ? How, with What Consequences? *Vikalpa: The Journal For Decision Makers*. Sri Lanka: 2009, vol. 34, no. 4, p. 9-24. ISSN 02560909

JENÍČEK, Vladimír a kol. *Vyvážený rozvoj. Na globální a regionální úrovni*. Praha: C. H. Beck, 2010, 132 s. ISBN 978-80-7400-195-6.

NAVRÁTILOVÁ, Alice. Modernizační škola. In: DUŠKOVÁ, Lenka a kol. *Encyklopedie rozvojových studií*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, s. 160-162. ISBN 978-80-244-2948-9.

PECHOVÁ, Jana a OPRŠAL, Zdeněk. Humanitární pomoc. In: DUŠKOVÁ, Lenka a kol. *Encyklopedie rozvojových studií*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, s. 103-105. ISBN 978-80-244-2948-9.

SARKAR, Asok Kumar. *NGOs: the new lexicon of health care*. New Delhi: Concept Publishing Company, 2005, 333 s. ISBN 81-8069-202-7.

SEDLÁČEK, Petr. *Mezinárodní měnový fond ve 21. století*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008, 234 s. ISBN 978-80-7400-012-6.

STRNADOVÁ, Lenka. Globální občanská společnost a rozvoj. In: WAISOVÁ, Šárka a kol. *Ve stínu modernity*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 73-95. ISBN 80-86898-54-7.

SYROVÁTKA, Miroslav. Index lidského rozvoje. In: DUŠKOVÁ, Lenka a kol. *Encyklopedie rozvojových studií*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011a, s. 107-109. ISBN 978-80-244-2948-9.

SYROVÁTKA, Miroslav. Skupina světové banky. In: DUŠKOVÁ, Lenka a kol. *Encyklopedie rozvojových studií*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011b, s. 290-291. ISBN 978-80-244-2948-9.

SYROVÁTKA, Miroslav a KULLA, Radoslav. Světová banka. In: DUŠKOVÁ, Lenka a kol. *Encyklopedie rozvojových studií*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, s. 317-319. ISBN 978-80-244-2948-9.

ŠAFAŘÍKOVÁ, Simona. Rozvojový program OSN. In: DUŠKOVÁ, Lenka a kol. *Encyklopedie rozvojových studií*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, s. 281-283. ISBN 978-80-244-2948-9.

TAEKYOON, Kim. Contradictions of Global Accountability: The World Bank, Development NGOs, and Global Social Governance. *Journal Of International And Area Studies*. Seoul : Graduate Institute for International and Area Studies, 2011, vol. 18, no. 2, pp. 23-47. ISSN 12268550.

TEEGEN, Hildy, DOH, Jonathan P., VACHANI, Sushil. The Importance of Nongovernmental Organizations (NGOs) in Global Governance and Value Creation: An International Business Research Agenda. *Journal of International Business Studies*. Washington, DC: Palgrave Macmillan Journals, 2004, Vol. 35, No. 6, pp. 463-483. ISSN: 00472506.

WAISOVÁ, Šárka. Česká republika a zahraniční rozvojová pomoc: od příjemce k dárci. In: WAISOVÁ, Šárka a kol. *Ve stínu modernity*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 332-348. ISBN 80-86898-54-7.

ZÍKOVÁ, Tereza. Rozvojová pomoc na pozadí teorií rozvoje. In: WAISOVÁ, Šárka a kol. *Ve stínu modernity*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 50-70. ISBN 80-86898-54-7.

Elektronické zdroje

BYDŽOVSKÁ, Marie. Rozvojová politika. In: *Euroskop.cz* [online]. [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8918/sekce/rozvojova-politika/>

Center for Global Development. *Commitment to Development Index* [online]. [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: http://international.cgdev.org/doc/CDI%202012/CDI%20Postcard_2012.pdf

Česká rozvojová agentura. Co děláme. *Česká rozvojová agentura* [online]. 2009 [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: <http://www.czda.cz/cra/co-delame.htm>

ČT24. Černý čtvrtek odstartoval světovou hospodářskou krizi. In: *ČT24* [online]. 2011, aktualizováno 24. 10. 2011 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kalendarium/33444-cerny-ctvrtek-odstartoval-svetovou-hospodarskou-krizi/>

DANĚK, Petr. *Nerovnoměrný rozvoj světa: kolonialismus, neokolonialismus a diskurz rozvoje* [online]. [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: <http://prg.xf.cz/kniha/kap1.htm>

Development Cooperation Directorate a Development Assistance Committee. *Is it ODA?* [online]. 22. 5. 2001 [cit. 2013-02-02]. DCD/DAC/STAT(2001)8. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/DAC_ODA_WhatIsIt_2001.pdf

EASTERLY, William. Bio. *William Easterly*. [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://williameasterly.org/bio/>

ECOSOC. About ECOSOC. *United Nations Economic and social council* [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/ecosoc/about/index.shtml>

ESTEVA, Gustavo. Development. In: SACHS, Wolfgang. *The Development Dictionary: A Guide to Knowledge as Power* [online]. Vol. 12. London: Zed Books Ltd, 2007, s. 6-25. 1-85649-043-2 Hb. [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: http://books.google.cz/books?id=2bi_kf7QAq4C&pg=PA6&dq=ESTEVA,+Gustavo.+Development&hl=cs&sa=X&ei=8PxzUe-ENeeF4ATxIYCYAw&redir_esc=y

European Bank for Reconstruction and Development. Frequently asked questions. *European Bank for Reconstruction and Development* [online]. 2012, aktualizace 5. 12. 2012 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <http://www.ebrd.com/pages/about/faq.shtml>

European Commission. *Agenda for Change*. [online]. Brussels: 13. 10. 2011 [cit. 2013-04-03]. COM(2011) 637 final. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/what/development-policies/documents/agenda_for_change_en.pdf

European Commission. Development and cooperation - EuropeAid. *Europa.eu* [online]. 2013, aktualizace 7. 2. 2013 [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/who/index_en.htm

European Commission. *EU Accountability Report 2012 on Financing on Development* [online]. Brussels: 2012d [cit. 2013-04-13]. SWD(2012) 199. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/what/development-policies/financing_for_development/documents/swp-199-main-report.pdf

European Commission. European Commission - The Lomé Convention. *Europa.eu* [online]. 2012a, aktualizace 17. 2. 2012 [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/where/acp/overview/lome-convention/index_en.htm

European Commission. From Lomé I to IV. *Europa.eu* [online]. 2012b, aktualizace 7. 2. 2012 [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/where/acp/overview/lome-convention/index_en.htm

European Commission. The Cotonou Agreement. *Europa.eu* [online]. 2012c, aktualizace 7. 2. 2012 [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/where/acp/overview/cotonou-agreement/index_en.htm

European Parliament et al. *The European Consensus on Development* [online]. 2006 [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/european_consensus_2005_en.pdf

EU-PLATFORM. *Understanding EU Development Cooperation* [online]. Vienna: 2007 [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: http://www.dochas.ie/pages/resources/documents/Understanding_EU_DevCoop.pdf

Global. Top 100 NGOs. *The Global Journal* [online]. 2013 [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://theglobaljournal.net/group/top-100-ngos/>

JANSKÝ, Petr, ŘEHOŘOVÁ, Zuzana. *Česká pomoc rozvojovým zemím: nejen finanční rozvojová spolupráce* [online]. Praha: Národohospodářský ústav AVČR, 2012 [cit. 2013-04-15]. Dostupné z: http://idea.cerge-ei.cz/documents/kratka_studie_2012_06.pdf

Macmillan Dictionary. Development. In: *Macmillan Dictionary* [online]. Macmillan Publishers Limited, 2009–2013 [cit. 2. 2. 2013]. Dostupné z: <http://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/development>

MFCR. Phare. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 2005b [cit. 2013-02-25] Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/pom_eu_ukonprogr_phare.html

MFCR. Skupina světové banky. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 2005a [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/mfo_wbg.html

Ministerstvo zahraničí České republiky. *Koncepce zahraniční rozvojové pomoci České republiky na období let 2002 až 2007* [online]. Praha, prosinec 2001 [cit. 2013-02-26]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/CR_DevelopmentPolicy_2002-07_CZ.pdf

Ministerstvo financí České republiky. *Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce 2010 – 2017* [online]. 2010 [cit. 2013-02-26]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Koncepce_ZRS_CR_na_obdobi_2010-2017_pdf.pdf

Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Strategie mnohostranné rozvojové spolupráce ČR 2013 – 2017* [online]. 2010 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publicace/schvaleni_strategie_mnohostranne.html

MMF. Articles of Agreement of the International Monetary Fund. *International monetary fund* [online]. 2011 [cit. 2013-02-29]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/aa/index.htm>

MMF. IMF Support for Low-Income Countries. *International Monetary Fund* [online]. 2012c [cit. 2013-02-29]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/poor.htm>

MMF. List of Members. *International Monetary Fund* [online]. 2012a [cit. 2013-02-29]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/sec/memdir/memdate.htm>

MMF. Supporting low-income countries. *International Monetary Fund* [online]. 2012b [cit. 2013-02-29]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/about/onagenda.htm#lic>

MMFa. History. *International Monetary Fund* [online]. [cit. 2013-02-29]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/about/history.htm>

MMFb. Special Drawing Rights. *International Monetary Fund* [online]. [cit. 2013-02-29]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/about/sdr.htm>

MMFc. Surveillance. *International Monetary Fund* [online]. [cit. 2013-02-29]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/about/econsurv.htm>

MMFd. Technical Assistance. *International Monetary Fund* [online]. [cit. 2013-02-29]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/about/tehasst.htm>

MMFe. Lending by the IMF. *International Monetary Fund* [online]. [cit. 2013-02-29]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/about/lending.htm>

NGOs. What is an NGO? *NGOs.org* [online]. 2011 [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://ngos.org/>

OECD. About. *OECD* [online]. 2011a [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/about/>

OECD. Aid (ODA) disbursements to countries and regions. *OECD.StatExtracts* [online]. 2013, aktualizace 26. 4. 2013 [cit. 2013-04-26]. Dostupné z: <http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=TABLE1>

- OECD. Budget. *OECD* [online]. 2011d [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/about/budget/>
- OECD. *DAC peer review on European Union* [online]. 2012b [cit. 2013-04-16]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/dac/peer-reviews/50155818.pdf>
- OECD. *Evaluating Development Co-operation* [online]. 2006 [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/dac/evaluation/dcdndep/41612905.pdf>
- OECD. History. *OECD* [online]. 2011c [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/about/history/>
- OECD. Members and partners. *OECD* [online]. 2011e [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/about/membersandpartners/>
- OECD. Member Countries' Budget Contributions for 2012a. *OECD* [online]. 2013 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/about/budget/membercountriesbudgetcontributionsfor2012.htm>
- OECD. *OECD 50th Anniversary Vision Statement* [online]. Paris: 2011f [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/mcm/48064973.pdf>
- OECD. Understanding the role of evaluation in development programmes. *OECD* [online]. [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/dac/evaluation/understandingtheroleofevaluationindevelopmentprogrammes.htm>
- OECD. What we do and how. *OECD* [online]. 2011b [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/about/whatwedoandhow/>
- OSN. Mezinárodní asociace pro rozvoj. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. 2005f [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/system-osn/specializovane-agentury/?sub=168>
- OSN. Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. 2005e [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/system-osn/specializovane-agentury/?sub=167>
- OSN. Mezinárodní centrum pro urovnávání investičních sporů. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. 2005i [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/system-osn/specializovane-agentury/?sub=171>
- OSN. Mezinárodní finanční korporace. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. 2005g [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/system-osn/specializovane-agentury/?sub=169>
- OSN. Multilaterální agentura pro garanci investic. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. 2005h [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/system-osn/specializovane-agentury/?sub=170>

- OSN. UNFPA. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. 2005b [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/system-osn/programy-a-dalsi-organy-osn/?i=102>
- OSN. UNHCR. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. 2005c [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/system-osn/programy-a-dalsi-organy-osn/?i=103>
- OSN. UNICEF. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. 2005d [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/system-osn/programy-a-dalsi-organy-osn/?i=104>
- OSN. UNIFEM. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. 2005a [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/system-osn/programy-a-dalsi-organy-osn/?i=100>
- PAVELKOVÁ, Zuzana. Vybrané otázky monitoringu a evaluace rozvojových programů. In: *Rozvojovka.cz*. [online]. Dresden: 31. 10. 2011 [cit. 2013-10-04]. Dostupné z: http://www.rozvojovka.cz/download/pdf/pdfs_371.pdf
- RIEGEL, Michal. Rozvojová politika EU: Altruismus nebo nástroj k dosažení vlastních cílů?. In: *Rozvojovka.cz* [online]. [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/analyzy/133-rozvojova-politika-eu-altruismus-nebo-nastroj-k-dosazeni-vlastnich-cilu.htm>
- UNCTAD. About Us. *United Nations Conference on Trade And Development* [online]. 2012a [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://unctad.org/en/Pages/AboutUs.aspx>
- UNCTAD. *Least Developed Countries Report 2012* [online]. New York and Geneva: 2012c [cit. 2013-03-20]. ISSN 0257-7550. Dostupné z: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/ldc2012_en.pdf
- UNCTAD. UNCTAD Research and Policy Analysis on LDCs. *United Nations Conference on Trade And Development* [online]. 2012b [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://unctad.org/en/Pages/ALDC/Least%20Developed%20Countries/Research-and-Policy-Analysis-on-LDCs.aspx>
- UNDP. *Human Development Report* [online]. 2013 [cit. 2013-04-14]. Dostupné z: http://hdr.undp.org/en/media/HDR2013_EN_Statistics.pdf
- UNESCAP. What is good governance. *UNESCAP* [online]. 2013 [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: <http://www.unescap.org/pdd/prs/ProjectActivities/Ongoing/gg/governance.asp>
- United Nations. *Charter of the United Nations: Introductory Note* [online]. 2013a. [cit. 2013-02-26]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/documents/charter/intro.shtml>
- United Nations. *Charter of the United Nations: Chapter I* [online]. 2013b. [cit. 2013-02-26]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/documents/charter/chapter1.shtml>
- United Nations. UN at a Glance. *United Nations* [online]. 2013c [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/aboutun/index.shtml>

United Nations. We can end poverty 2015 Millennium Development Goals. *United Nations* [online]. 2010 [cit. 2013-02-26]. Dostupné z: <http://www.un.org/millenniumgoals/index.shtml>

WB. Data. *The World Bank* [online]. 2013a [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/DT.ODA.ODAT.PC.ZS/countries?page=1>

WB. Data. *The World Bank* [online]. 2013b [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GNP.MKTP.KD.ZG>

WB. Our work. *The World Bank* [online]. 2012b, aktualizace 31. 1. 2012 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://go.worldbank.org/3ZPR01N4I0>

WB. What we do. *The World Bank* [online]. 2012a, aktualizace 8. 2. 2012 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://go.worldbank.org/7Q47C9KOZ0>

WTO. 10 things the WTO can do. *World Trade Organization* [online]. 2013g [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/10thi_e/10thi00_e.htm

WTO. Aid for Trade. *World Trade Organization* [online]. 2013e [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/devel_e/a4t_e/aid4trade_e.htm

WTO. Developing countries. *World Trade Organization* [online]. 2013f [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/inbrief_e/inbr04_e.htm

WTO. The Doha Round. *World Trade Organization* [online]. 2013d [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/dda_e.htm

WTO. Who we are. *World Trade Organization* [online]. 2013a [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/who_we_are_e.htm

WTO. What we stand for. *World Trade Organization* [online]. 2013b [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/what_stand_for_e.htm

WTO. The WTO and the Millennium Development Goals. *World Trade Organization* [online]. 2013c [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/thewto_e/coher_e/mdg_e/mdg_e.htm

Zákon č. 151/2010 Sb., o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci 2010. 1. 7. 2010. Hlava I, § 2, odst. a). Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publicace/zakon_o_zahranicni_rozvojove_spolupraci.html

Abstrakt

PTÁČNÍKOVÁ, Jitka. Poskytování rozvojové pomoci: aktivity mezinárodních organizací a České republiky. Bakalářská práce. Plzeň: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, 64 s., 2013

Klíčová slova: Rozvoj, Oficiální rozvojová pomoc, Rozvojové cíle tisíciletí

Práce pojednává o problému rozvojové pomoci. Historie pojmu “rozvoj” sahá do biologie, ale neexistuje jeho přesná definice. Jsou zde pouze společné znaky, jako jsou kvalita a pokrok v čase. Existují dva typy pomoci – rozvojová a humanitární. Rozvojová pomoc je transfer kapitálu do rozvojových zemí za zvláštních podmínek s dlouhodobým záměrem. Humanitární pomoc je obvykle krátkodobá intervence, která má pomoci lidem postiženým humanitární krizí a zachránit jejich životy. Je zde také Oficiální rozvojová pomoc (ODA), která je poskytována oficiálními agenturami zemím, které jsou uvedené v seznamu Výboru pro rozvojovou spolupráci. Rozvojové cíle tisíciletí (MDGs) představují osm mezinárodních cílů, které mnoho mezinárodních organizací souhlasilo dosáhnout do roku 2015 ke skoncování s chudobou. Zahrnují vymýcení extrémní chudoby, snížení úmrtnosti dětí, boj proti epidemiím a vytváření globálního partnerství pro rozvoj. Hlavní mezinárodní organizace zabývající se rozvojovou pomocí jsou Organizace spojených národů, Mezinárodní měnový fond, Skupina světové banky, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, Světová obchodní organizace, ale důležité jsou zde i nestátní neziskové organizace. Následně jsou detailněji představeny rozvojové programy Evropské unie (EU) a České republiky (ČR). Poskytování rozvojové pomoci EU vychází primárně z Evropského konsenzu o rozvoji, dohody z Cotonou a Agendy pro změnu. Prioritou EU je vymýcení světové chudoby. Nejvíce spolupracuje se zeměmi ACP – Afrika, Karibik, Pacifik. Pomoc ČR vychází hlavně z Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017 a dodržuje strategii tzv. prioritních zemí, se kterými spolupracuje. Cíle EU i ČR vycházejí z MDGs. EU si stanovila cíl zvýšit podíl ODA na HND na 0,7 % a ČR na 0,33 % ODA/HND do roku 2015. Tento cíl nebude za žádných reálných podmínek splněn. Do roku 2015 nebudou naplněny ani MDGs. Ačkoli EU i ČR na efektivním způsobu poskytování rozvojové pomoci pracují, stále není dokonalý. Důležité je jasné určení zodpovědnosti za rozvojovou pomoc, priorit v oblasti rozvoje a volné trhy.

Abstract

PTÁČNÍKOVÁ, Jitka. Providing the development assistance: the activities of the international organizations and the Czech Republic. Bachelor thesis. Pilsen: Faculty of Economics, University of West Bohemia, 64 p., 2013

Key words: Development, Official Development Assistance, Millennium Development Goals

The work deals with the problem of development aid. The history of the term “development” origins from biology, but there is no clear definition of it. There are only common features like quality and progress in time. There are two types of aid – development and humanitarian. The development aid is a capital transfer to developing countries on concessional terms with long-term plans. Humanitarian aid is usually a short-term intervention which should help people affected by humanitarian crisis and save their lives. There is also Official Development Assistance (ODA) which is provided by official agencies to countries at the Development Co-operation Directorate list. Millennium Development Goals (MDGs) are eight international goals that international organizations have agreed to achieve by the year 2015 to end poverty. They include extreme poverty eradication, child mortality rates reduction, fighting the disease epidemics and creating a global partnership for development. The major international organizations, which deal with development aid are United Nations, International Monetary Fund, World Bank Group, Organization for Economic Co-operation and Development, World Trade Organization, but there are also important Non-Governmental Organizations. Consequently, there are introduced the development programs of the European Union (EU) and the Czech Republic (CR) in detail. The EU development aid is primarily based on the European Consensus on Development, the Cotonou Agreement and the Agenda for Change. The EU's priority is to eradicate world poverty. The EU cooperates mainly with the ACP countries - Africa, Caribbean, Pacific. Aid policy of the CR is largely based on the Concept of International Development Cooperation of the Czech Republic for the period 2010 - 2017 and follows the strategy of priority countries which it cooperates with. The objectives of the EU and the CR are based on the MDGs. The EU has set a target to increase the share of ODA to GNI to 0.7% and the Czech Republic to 0.33% ODA / GNI by the year 2015. This goal will not be under any real conditions met. By the year 2015, the MDGs will not be met either. Although the EU and the Czech Republic work on an efficient way of providing development assistance, it is still not perfect. It is important to clearly identify responsibility for development assistance, to identify priorities in the development, to reduce protectionism and introduce free markets.